БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

43-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 40 (11015) | 1966 оной февралиин 17, четверг | Сэн 2 мүнгэн

haалишан Н. Тадвашкинагай үүсхэл дэмжэгдэнэ

МҮРЫСЭХЭДЭ УРМАТАЙ

haалишан З. И. КОЛЕСОВА. **Б. ГЫЛЫКОВЭЙ фото.**

Республикынгаа түрүү haали... Надежда Тадвашкина, Ныы... Жалсанова гэгшэдэй бэшэ... ые газетэдэ уншаад байхадаа ... өөhэдыгөө ажал хэрэг ту... нүхэдтөө дуулгаха дуран хү... Би урдань Юрөөгэй тур... ын станциин haалишанаар ...лхэ байхадаа Ныыжит Баль... овнатай танилсадаг, суглаа ...өөндэ уулзадаг hэм. Юрөөгэй ... Марксын нэрэмжэтэ колхо... үлтэр hайнтай үнеэдhээ hү ... haажа болохол гээшэ. Тэрэ ...ьгтамнай зунай сагта мал ...шээхэдэ зохид, элдин газар ... юм даа. Манай Ивалга тос... ...ние тойроод бэлшээри муу. ...лиин үнеэдэй ябадаг газараар ...ын мал бэлшэжэрхидэг. Юрэдөө ...наа бидэнэр бэлшээреэр угаа ...дагбди. Тиигэбэшье мал адуу... ...адай ажалдаа оролдосотой... ...хандаhанhаа үнеэдэйнгээ hү ... дээшэлүүлжэ шаданабди.

haалишад хоорондоо бэшэлсэ... ...дуй дүршэлөө хубаалдаха. ...66 ондо үнеэн бүриhөө тугал ...а, hү ехээр haаха талаар ...алишад, малшадай дунда со... ...лис мүрысөө үргэнөөр дэлгэ... ...хэ гэhэн Сэлэнгын совхозой ...ишан Надежда Лазаревна ...ашкинагай үүсхэл угаа hай... ...лтай байна. Минии бодоходо, ... бүхэн өөрынгөө дүршэлhөө ...шье шэнэ юумэ хэлэжэ үгөө ... тэрэмнай айхабтар хэрэгтэй, haали дээшэлүүлхэдэ урагша... байхань дамжаггүй.

Манай ажахыда 120 haалишад ...ладаг. Эдэнэрэй 51-иинь ...рhан жэлдэ үнеэн бүриhөө 2 ...ган килограммhаа дээшэ hү ...аа. Үлтэртэ үнеэдэй фермын ...ишад Б. Нимаева, Б. Доржи..., М. Хубитуева, Б. Жугдурова, Найданова, Е. Телешова, О. Эр...еева гэгшэд үнеэн бүриhөө ...0 килограммhаа дээшэ hү аба...шадаа. Теэд энээгээрээ hанаа амарха ёhогүйбди.

Би haалишанаар 15 жэл ажал...а байнаб. Ивалгын туршалга...лдэбэриин ажахыда хүдэлжэ ...hээр 5 жэл болооб. Энэ үе... жэл бүри үнеэдэйнгээ hү ... дээшэлүүлжэ байнхайб. ...ээ 1961—1963 онуудта ...эн бүриhөө 2647—2737 кило...мм hү haahaн байгаа, 1964 ...тэрэнээ 3044 килограмм бол..., нёдондо жэл 3715 кило...мма хүргөө hэм. Шэнэ жэлдэ ...артиин XXIII съездын болохо ...э үнеэн бүриhөө 3800 кило...м hү haaxa хүсэлтэйб. Нигэ... haалишан нүхэр Тадвашкина... ...үсхэл дамжабаб.

Үнеэн бүриhөө тугал абаха, hү ...р haaxa гээшэ haалишадhаа ...охо, «hүн—haалишанай гар... гээшые би дахин лаблаха ...ртайб. Минии hанахада, haа... ...дан hү ехээр haaxa гэжэ үнэн ...элhээ оролдоо haa, тэрээндээ ...жэ шадаха гээшэ. Зүгөөр ...эй гар хараад лэ, фермэдэ ...hан юумыень үнеэдтээ эдюу... лэ, гарahан hүеынь абаад лэ ...аа haa, hанаhандаа хүрэхэнь ...этэй гэжэ сэхыень табия. Му... дээрээ ажалдаа хайша хэрэ... хандадаг ноёд үшөөл бии. ...мын үнеэдтэ рационой ёhoop ...хэ тэжээлые саг соонь аса...ладаггүй, хүсэд hайнаар буй...лха хүдэлмэри эмхидхэдэггүй ...тушуул» дайралдадаг. Тии... ...ээ бидэ, haалишад, энэ ушарта ... хабшаад ябаха бэшэ, харин ...элбэрилэгшэдтэ эрилтэ таби...

гүй байhан хүн манай эрилтын ёhoop хүдэлмэриhөө гаргадаад, ондоо харюусалгатай хүн табигдаhхай.

Сэлэнгын совхозой haалишад гидролизно аргаар буйлуулагдаhан hолоомоёо өөhэд өөhэдынгөө модон боошхонууд соо хэжэ абаад, тэдээн соогоо haагдаhан hүнэй түлөө үгтэдэг концентрадаа нэмэжэ хэдэн час байлгаад, үнеэдтээ үгэдэг байна. Энэнь hайшаалтай. Манай фермэ дээрэ гидролизно аргаар hолоомо буйлуулхын хажуугаар, концентрадаар бурдууг хэдэг болонхой. Тиимэ бурдууг тэжээлэй цех соо, ехэнүүд түмэр хайрсаг соо бэлдэгдэнэ. Нигэжэ үнеэдтэ гидролизно аргаар буйлуулагдаад, эhээгдэhэн шэнгэн hолоомоной хажуугаар баhал эhээгдэhэн бурдууг үгэхэдэ үнеэд дурата дурагүйгөөр эдидэг байна. Хажуугаарнь тэды ехэ эhээгдэhэн hолоомо, бурдууг амяар амяарнь шэрэхэнь бэрхэтэй бшуу.

hү ехээр haaxын тула нэгэшье үнеэ hубайруулхагүй гээшэ ехэ удха шанартай. Би hүүлэй 5 жэлдэ энэ ажахыда хүдэлхэдөө жэлдээ алгадгүй үнеэн бүриhөө адагынь нэгэ тугал абаад лэ байгааб. Жэл бүри 2—3 үнеэдни хоёр дахин тугалладаг. Үнеэдые тугаллаhанайнь удаа саг дары ороондо оруулха гэхэдэ баhал олон бэрхэшээл дабаха ушар гарадаг. Би үнеэнэйнгээ тугаллаад, 18 үдэр болохотой сасуу ототой болоошье, үгышье haань, искусственна урэжүүлгын пунктда абаашажа урэжүүлдэгби. Хэрбээ хожомынь тэ...

рэ үнеэнэй бухадаа haань, хоёрдохёо урэжүүлэгшэбди. Хэрбээ тэрэнэй hүүлээр ректальна шалгалта хэхэдэ хээлигүй гэжэ тодорболынь, ветеринарна хүдэлмэрилэгшэдтэ хандажа, тэрэниие хээлитүүлхэ ондоо хэмжээн абтадаг. Хэрбээ haалишанай нигэжэ өөрөө оролдоогүй haa, хэншье тэрээндэ hанаагаа зобохогүй байhаниинь мэдээжэ. Теэд манайшье фермэдэ зарим haалишад өөhэдөө урагшатахагүй, үнеэгээ саг соонь ороондо оруулангүй, болзорыень алдажархидаг. Тиигэжэ үнеэгээ hубайруулдаг байна. Юрэдөө үнеэн бүриhөө тугал абаха гээшэ haалишанайл оролдолго, хэшээлhээ болохо гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй.

1966 ондо үнеэн бүриhөө тугал абажа, 3800 килограмм hү haaxa—минии зорилго

Үнеэ hайнаар haaxa асуудалда түрүү haалишадай анхарhаниинь тон зүб. Манайшье фермын зарим haалишад бишыхан үхибүүдтээ үнеэдээ haалгадаг. Нимэ hү ехэтэй үлтэртэ үнеэдые үхибүүд юун мүртэйгөөр haажа шадахаб даа. Олон ушарта шэнэ тугаллаhан гунжан үнеэдые зүбөөр haажа шадаагүй дээрэhээ дэлэнднь бэр бии болгодог, сагhаань урид шэргээжэрхидэг юм. Үгышье haа, нэмэлтэ түлбэридэ хүртэхэ гэжэ оролдоошод хожомойхёошье бодохоёо болёод, зарим үнеэдээ тугаллатарнь haажа байгша. Энэмнай ёhотойл hэшхэлээ алдаhан ябадал гэхэhээ ондоо юун байха бэлэй. Зоотехническэ эрилтын ёhoop, би үнеэдээ тугаллахаhаань 1,5—2 hара урид заабол шэргээгшэб. Тиигээгүйдэ аргагүй. Хэдышье ехээр hүнэй гаража байгаашье haань, тэрэнээ шэргээхэл баатай болгодоно. Шэргээгдээд ябаhан үнеэдээ hайнаар эдеэлүүлхэ тухай Надежда Тадвашкина тон зүб бэшэнэ. Хаража ябахада, манайшье фермэдэ зарим haалишад шэргээгдээд ябаhан үнеэгээ hайса эдеэлүүлдэггүй, ядахын сагта тэрээндэ үгтэhэн концентрадые haагдадаг үнеэдтээ эдюулжэрхидэг ушар бии. Хээли ехэтэй болоhон үнеэдээ илангаяа оролдосотойгоор харууhалдаг, эдеэлүүлдэг байнаб. Нигэhэнэйл ашаар үнеэдни тугаллахадаа заашье тамирая алдадаггүй, дэлэн ехэтэйгээр түрэдэг юм.

Үнеэдэй hү шэмэ дээшэлүүлхэ гэбэл зүбөөр эдеэлүүлхын хажуугаар, тэрэнэй тугаллахын урда тээ дэлэнгыень эльбэжэ байжа болдохэ, тугаллаhан хойноонь нарые турша залхууранггүй hайнаар hааха ушартай. Теэд манай ажахыда энэ талаар дутагдалнууд олон. Иланггаа түрүүшынхеэ тугаллаха гунжадые hаалишадта сагсоонь даалгажа үгэдэггүй муу заншал бии. Минии hанахада, шэнэ түрэхэ гунжадые тугаллахаhаань 3—4 hара урид haалишадта даалгаха шухала. Юуб гэхэдэ, энэ үедэ haалишан тэрэниие уяанда байлгажа hургаха, hайнаар эдеэлүүлхэ, хүхэ дэлэнгыень эльбэжэ hунаaxa болоно. Мүнөө манайшье ажахыда заримдаа үглөө мүнөө түрэхэеэ байhан гунжа асаржа үгэдэг. Тэрэнь миил адхын зэргэ дэлэнтэйгээр түрөөд, haалишаниинешье дүтэ табидаггүй, хоёр-гурбаараа барижа, уяжа haaxa ушар гарадаг. Юрэдөө саашадаа энэ дутагдалые тэсэхээр бэшэ.

Эдэ бүгэдэhөө гадна, haалишан бүхэн hү ехээр haaxa гэжэ зориhон лэ хойноо үнеэдээ нэгэл тогтоогдоhон болзортоо эдеэлүүлхэ, haaxa уялгатай. Үнеэн гээшэмнай амиды амитан хадаа баhал нэгэ гуримда дададаг, хэрбээ тэрэниие хубилгахада hү шэмээ татадаг байха юм. Хаража ябахада, зарим haалишад үнеэдээ нэгэ үдэр үглөөнэй 5 часта, нүгөөдэрынь 6 часта haaжa байдаг. Орой болотор унтаhан haалишад малдаа хүсэд хүрэхөөр тэжээлшье үгэжэ шададаггүй. Тиимэhээл haалишад hү ехээр абажа бирадаггүй.

Заримашуул «хүсэжэ ядаад, хусаба» гэhэншүү «Колесовагай үнеэд hайнууд» гэлсэдэг. Теэд би «эдэ үнеэдыемни абаад, ондоо бүлэг үнеэдые даалгажа үгыт» гэгшэб. Ямаршье үнеэдые зүбөөр эдеэлүүлээд, haагаад байбал, hүн ехээр гараха гэжэ би өөрөө бодогшоб. haалишад, малшадта мэргэжэлтэд ехэ туhа хүргэхэ байна. Тиигээшье haa, haалишад мэргэжэлтэдэй хэлэhые миил «нюдэ балай» баримталха бэшэ, харин hайса шүүмжэлжэ, бодомжолжо хэрэглэхэ ушартай. Заримдаа мэргэжэлтэдтэй буляасалдаха, өөрынгөө hанамжа хэлэхэшье ушар гарадаг. Юрэдөө ажаллажа байхадаа юумэнhээ айhанай, эшэhэнэй хэрэггүй гэжэ нүхэдтөө үшөө дахин хэлэхэ байнаб.

КПСС-эй XXIII съездын хүндэлэлдэ дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ оролсожо, даалгагдаhан 12 үнеэдhээ адагынь 12 тугал, үнеэн бүриhөө 3800 килограмм hү haaxaб гэжэ уялгаяа үгэнэб. Манай фермэ бүхыдөө 180 үнеэдтэй. Эдэнэйнгээ толгой бүриhөөнь нёдондо 2501 килограмм hү haahaн байбал, энэ жэлдэ үбhэ, тэжээлэй дутамаг байбашье, haаляа доошонь оруулхагүй гэhэн зорилго урдаа табинхайбди.

З. КОЛЕСОВА,
Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын haалишан.

ТОБШОХОНООР...

☆ **Хориин Анаагай совхозой 1-дэхи отделенидэ хонид олоороо хурьгална. Тэндэ 1300 хурьгад абтаад, hайнаар түлжүүлэгдэжэ байна. Дондок Жимбуевай даадаг отарын олон хонид эхирлээ.**

В. АБИДУЕВ.

☆ **Баргажанай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоз 14570 үндэгэ гүрэндөө тушаажа, кварталайнгаа түсэб үлүүлэн дүүргэбэ. Болохоёо байгаа съездын нээгдэхэ үдэр хүрэтэр үшөө 40 мянган үндэгэ тушааха.**

Н. САНДАНОВА.

ЗУУНЬАА ЕРЭ ГАРЫЕ АБАНА

Коммунист Илларион Иванович Яньков Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хонишон. Олон жэлдэ оролдосотой hайнаар ажаллаhанай ашаар колхозойнгоо хонин hүрэгые олошоруулха хэрэгтэ тэрэнэй оруулhан хубита ехэ. Түл абалгаар 1965 ондо Илларион Иванович Захааминай аймагай чемпион юм.

Нүхэр Яньков энэ жэлдэшье хонидоо олоор түрүүлжэ, хурьгадаа hайнаар абажа байна. Отарынь 554 хонидhоо 506 хурьгад абтаа. Энэ хадаа 100 хониhоо 91 хурьгад абтаhан болоно.

— Манай отарада түл абалга дүүрэхэ дүтэлөө. Гараhан хурьгадые гарзагүйгөөр мал болгохо, толгой бүриинь шэгнүүрые 20—22 килограмм болгожо тушааха зорилго бидэнэй урда табигдана. Энэ зорилго бэелүүлхэ аргатайбди. Отарамнай үбhэ тэжээлээр дутамаггүй,—гэжэ нүхэр Яньков хөөрэнэ.

Партиин райкомой пленумэй гэшүүн Илларион Иванович КПСС-эй XXIII съездын нээгдэхэ үдэр хүрэтэр абаhан уялгаяа дүүргэхэ бата найдабаритай.

Б. ВАНЧИКОВ.

МҮРЫСӨӨНДЭ ИЛАГШАД

КПСС-эй Сэлэнгын райкомой, аймсоведэй гүйсэдкомой зүблөөн hаяхан болoжо, аймагай колхозууд болон совхозуудай hү haaxa, тэрэниие гүрэндэ худалдаха талаар январь hарын дүн гаргажа, Жаргалантын Тельманай нэрэмжэтэ колхоз илаба гэжэ мэдэрэгдээ. Энэ колхоз үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо hү haалгаяа нилээд дээшэлүүлhэн байха юм.

Колхозой haалишад Вл. Гомбоев, Т. Булгутова, А. Воронцова гэгшэд үнеэн бүриhөө хахад пүүдhээ дээшэ hү haaнад.

Гадна Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Ягодныын haалиин фермын малшад январьда hү haaxa түсэбөө 101,6, гүрэндэ hү худалдаха түсэбөө 113,7 процент дүүргэhэн байна. Колхозойнгоо дамжуулгын Улаан туг барижа байhан энэ фермынхидтэ аймагай улаан вымпел барюулагдаха болобо.

Г. САБЖАЕВ.

ХЭБЛЭЛ ТАРААЛГААР ТҮРҮҮЛЭГШЭД

1966 ондо республикын ажалшадай дунда «Правда Бурятии», «Буряад үнэн» газетэнүүдые тарааха талаар соносхогдоhон конкурсын дүн гаргагдаба.

Хүдөө нютагуудта хэблэл тараалгаар конкурсын эрилтэ 46 хүн дүүргэжэ, мүрысөөндэ илаа гэжэ мэдэрэгдээ. Жэлэй болзортойгоор 200 хэhэгhээ үсөөн бэшэ газетэ арад зондо захюулагшадта нэгэдэхи шан — 25 түхэриг үгтэхэ гэгдэhэн байгаа. «Правда Бурятии» газетэ тараалгаар нэгэдэхи шанда хүртэгшэдэй тоодо хэлхээ холбооной таhагай начальнигууд Е. Г. Карасева, Б. С. Маханов (Түнхэн), почтальонууд Т. П. Баганова (Зэдэ), А. И. Теселева (Хори), А. А. Жарникова (Мухар-Шэбэр), «Союзпечатиин» агентствын хүдэлмэрилэгшэд Е. И. Борисова (Хори), П. Т. Цыренова, З. Т. Демидова (Баргажан), Прибайкалиин аймагай «Путь к коммунизму» колхозой гэшүүн В. И. Борисова, Л. И. Горбатенко (Галуута Нуурай 2/5 шахта) гэгшэд ороно.

Гадна «Буряад үнэн» газетэ тарааха талаар нэгэдэхи шан—25 түхэриг К. С. Доржиев, А. П. Панафидина (Зэдэ). «Союзпечатиин» Хориин агентствын хүдэлмэрилэгшэ А. Д. Батова гэгшэд абаха болобо. Энэ газетэ тараалгаар хоёрдохи 15 түхэриг шанда 8 хүн, гурбадахи 10 түхэригэй шанда 22 хүн хүртөө. «Правда Бурятии» газетэ тараалгаар хоёрдохи шанда 6 хүн, гурбадахи шанда 17 хүн хүртэбэ.

Улаан-Үдэ город дотор конкурсдо хабаадагшадай дундаhаа 64 хүн шалгараа. «Правда Бурятии» газетэ тараалгаар нэгэдэхи шан 14 хүндэ үгтэхэ болобо. Тэдэнэй дунда МООП-ой секретарь П. Е. Неволина, ЛВРЗ-гэй аппаратчик А. О. Наталин, Гүрэнэй банкын хүдэлмэрилэгшэ В. А. Загорская, шэлэй заводой түймэр сарагшадай бригадир Н. Н. Корнаков, «Электромашина» заводой инженер-экономист Н. М. Хадахинов, Кировэй нэрэмжэтэ заводой библиотекарь Е. П. Шуклина гэгшэд бии. Улаан-Үдэhээ хоёрдохи шан 9 хүн, гурбадахи шан 39 хүн абаха болобо.

Н. ЛЕВСКИИ.

САБШАЛАН—МАНАЙ БАЯЛИГ

УҺАЛХА, ҮТЭГЖҮҮЛХЭЕЭ ЯАНАБ

Үбэлэй янгинама хүйтэн. Яруунын жабар бүришье haa хурса — шэхэ, хасар хайра гамгүйгөөр шэмхэнэ, хайрана. Үргэн элдин тала дайдань саhан хүнжэл доро дууранхай.

Аймагай хүтэлбэрилхы зургаануудта ороходо, сүлөөтэй хүн байхагүй. Хүл хөөрсэг. Мухар-Шэбэр, Бэшүүрhээ аяар 500 гаран километр газарhаа сагаан hолоомо зөөхэ хэрэгтэй. Энээндэ хэды ехэ мүнгэ зөөри гаранаб!

— Үбhэ тэжээл хомор, юрэдөө, ядаржа байнабди,—гэжэ аймагай хүтэлбэрилэгшэд сошордонги.

Урдань республикын колхоз, совхозууд Ярууна ошожо, үбhэ сабшадаг hэмнай. Мүнөө яахадаа яруунаархимнай: «сумаагаа тодоод hүүдаг болобоб» гэhэн бодол досоо ороодхино.

Тоолоод үзэхэдэ, аймагай ажахынууд аяар 48 мянган гектар сабшалантай. Тэрэнэйнь 5 мянга гараниинь уhалагдадаг.

Теэд яахаб! Үнгэрэгшэ жэлдэ сабшалангай гектар бүриhөө миил 2,9 центнер үбhэн абтаа ха юм. Нёдондо уhалагдадаг сабшалангайнь гектар бүриhөө оройдоол 5,9 центнер үбhэн абтаhан байна.

Ямар шалтагаан дээрэhээ иимэ ушар тохёолдооб гээд hурагшалхада, ойлгожо ядаха юумэн байбагүй. Эндэхи ажахынууд сабшалангаа орой анхардаггүй, хуряаха үедөөл тэндээ ошодог байшоо. Уhалагдадаг газартайшуулынь хабартаа арай гэжэ нэгэ дахин ундалуулhан болоод лэ, аргал шэбхээр үтэгжүүлээгүй үнгэрөө.

Нарhатын совхоз үнгэрhэн жэлдэ бүхы 12463 гектар сабшалангай гектар бүриhөө миил 2 центнер үбhэ хуряагаа. Хэлэхэ, дурдаханшье эшхэбтэр. Энээнэй уршагhаа түс совхозой нийтын малда хэрэгтэй тэжээлэй 30 процентнь абтаа ха юм.

— Нёдондо ган тасуур болоhон дээрэhээ иимэ ушар тохёолдоо. Энэ жэлдэ горитойхон түсэб табинхайбди. 800 гектар сабшалан уhалжа, гектар бүридэ 20 тонно наг шэбхэ зөөгдэжэ үтэгжүүлэгдэхэ, хамта 16 мянган тонно аргал шэбхэ сабшалан дээрэ гаргажа тараахабди. — гээд совхозой главна агроном С. Х. Хамгандаев хөөрэнэ.

Урда жэлэйнгээ алдуу эндүүе харгадаа абажа, ерэхэ жэлэйнгээ баян ургасын түлөө hанаагаа зобоэн, горитойхон түсэб табяа ха юм. Теэд бодото дээрээ хэр зэргэ бэелүүлэгдэжэ байна хаб,—гээд hонирхогдоно.

Хай даа, миил шортоо. Түсэбшье тэрэ зандаа саарhан дээрэ үлэшөө. Хургаар сохихо юумэ хэгдээгүй. Халуун намарhаа эхилээд наг шэбхэ зөөжэ тарааха ёhотой аад, нэгэшье тонно гаргаагүй, гансашье кубометр тошо халяагаагүй байхадаа юугээ бодожо байна хаб, совхозой луговодууд, хүтэлбэрилэгшэд, агрономууд. Луговодууд гэхэhээ, энэ совхоздо тиимэ хүнүүд бии юм гү, үгы юм гү—мэдэхын аргагүй. «Дүрбэн хүнhөө бүридэhэн нэгэ звено бии юм» гээд хөөрэлдэнэ. Теэд тэрэнь ямар зонуудhаа бүридэнхэйб, үшөө мэдэгдээгүй. Луговодуудта түлэхэ салин мүнөөшье хүрэтэр тодоруулагдаагүй байха юм.

— Үглөөдэрhөө эхилээд дүрбэн хүнhөө бүридэhэн луговодуудай звено эмхидхээд, түсхай захиралта гаргахабди. Тэдээндэ түлэгдэхэ салин хүлhэн тухай хөөрэлдэжэ байнабди. Энэ «Сельхозтехникэ» нэгэдэл гээшэмнай жэгтэйхэн эмхи зургаан байна. Нуга сабшалангаа hайжаруулха гэжэ бидэ үнинэйл бодогшобди. Теэд өөhэдынгөө хүсөөр элдэб түхеэрэлгэ, техникэ болоод ханааб малтаха машина гэхэ мэтые абаха гэхэдэ, мүнгэн байхагүй. Совхозойнгоо эрьесын мүнгэ зөөриhөө абаха аргамнай үгы. Эгээл тиимэhээ сабшалан hайжаруулха хүдэлмэри ябуулагданагүй гээшэ бээзэ. Хэрбээ «Сельхозтехникын» отделени манай бүхы эрилтые хангаад байбал, бидэ өөhэдынгөө хүсөөр ехэл юумэ хэхэ байгаабди. Гадна сабшалангаймнай нилээд хүбинь шугы бүргааhанда дарагдашанхай. Гербицид захижа бэшэхэдэмнай эльгээнэгүй, баруун талынгаа аймаг руу бултыень эльгээдэг юм гү гээд совхозой агроном, «гэмынь урдаа, гэмшэлынь хойноо» гэдэгтэл, тоо томшоггүй шалтаг дурдана.

Яруунын совхоз баhал иимэшүү байдалтай. Нёдондо сабшалангаа hайжаруулха талаар юушье хээгүй. Тэнгэриhээ уршөөл хайра хүлеэгээд лэ байгаа бшуу. Мүнөө болоходо тэдэнэр: «Байгаали зэмэтэй ха юм, ган гасуур болоо. тиимэhээ мүртэй ургаса абтаагүй»,—гээд хөөрэлдэнэ.

Совхозойнгоо малда оройдоол 21 процент үбhэ тэжээл бэлдэнхэй. Теэд энэ алдуугаа дахин дабтангүй, ерэхэ жэлэйнгээ ургасын түлөө бодохоо яанаб! Түсэбэй ёhoop, нуга сабшалан дээрээ 2000 тонно шэбхэ гаргажа тарааха ёhотой аад, килограммшье гаргаагүй байха юм. Тошо халяаха хүдэлмэри ябуулагданагүй. Ядахадаа совхозой агроном хэды луговодтойбибди гэжэ мэдэнэгүй.

Республикын суута луговод А. И. Батышевай «Буряад үнэндэ» толилогдоhон «Урдынгаа соло бэдаруулаял» гэhэн статья Буряад оронойнмнай колхоз, совхозуудай луговодууд, агрономууд баяр баясхалачтайгаар дэмжэжэ, нуга сабшаланhаа үндэр баян ургаса абаха зорилготойгоор, социалис мүрысөө үргэнөөр эмхидхэн ажаллажа байн гэhээ, яруунынхидай энэ талаар ямаршье ажал хээгүйнь гэмшэлтэй.

Ямар шалтагаанhаа аймагай колхоз, совхозууд нуга сабшалангаа садатарнь ундалуулха, үтэгжүүлхын түлөө оролдоногүй гээшэб гээд Яруунын хүдөө ажахын үйлэдбэриин управлениин главна агроном нүхэр Раднаевhаа hурахада:

— Үнгэрhэн жэл манай элдэ сагай уларил муу байhан дээрэhээ урда жэлэйхидэ орходоо 248600 центнер ороохо таряа, 12997 центнер силос, 15044 центнер үбhэ багые хуряажа абаабди. Энэ аймагай гурбан колхозуудта мүнөө хамта 143 мянган кубометр тошо халяажа, 850 тонно наг шэбхэ гаргаад байнабди. Сэхыень хэлэхэдэ, совхозууд энэ гэхэ юумэ хээгүй байна,—гээд мэдэрнэ.

Республикын түрүү луговодуудай даалгагдаhан участогhаа дунда зэргээр гектарай 30—35 центнер үбhэ абажа байхада, Яруунын луговодууд 7—8 дахин бага үбhэ хуряажа байха юм.

Яруунын луговодууд даалгагдаhан участогhаа үндэр баян ургаса абахын түлөө тэмсэхээ hанабал, нуга сабшалангаа садатарнь ундалуулжа, үтэгжүүлхые оролдохо ёhотой. Тиигээгүй haa, хойноо ортохоо байналга.

Манай Ярууна шиигтэй, уhалиг газар юм даа гээд hанаа амар, мина байдагтнай буруул.

Р. ЦЫДЫПОВ,
манай түсхай корр.

МОСКВАhАА мэдээсэнэ

ЗАЛУУ ЭРДЭМТЭДЭЙ СУГЛААН

МОСКВА, февралиин 15. (ТАСС-ай корр.). СССР-эй Арадай ажахын туйлалтануудые харуулдаг выставкын конференц-зал соо мүнөөдэр залуу эрдэмтэд суглараа. Ороной элдэб научно-шэнжэлэлгын институдуудай, туршалгын станцинуудай залуу научна хүдэлмэрилэгшэд болон аспирантнуудай бүхэсоюзна зүблөөн-семинар эндэ эхилээ. СССР-эй Хүдөө ажахын министерство, ВЛКСМ-эй Центральна комитет, В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Хүдөө ажахын наукануудай бүхэсоюзна академи энэ зүблөөе зарлаhан байна.

СССР-эй Хүдөө ажахын министрэй орлогшо Г. И. Воробьев зүблөөе нээхэдээ, хүдөө ажахын наукын хүгжэлтын зам тухай тобшохоноор хэлээ.

КПСС-эй ЦК-гай мартын Пленумэй шиидхэбэринүүдэй ёhoop наукын бэелүүлхэ зорилгонууд тухай, эдэ зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ залуу эрдэмтэдэй дүүргэхэ үүргэ тухай ВАСХНИЛ-ай президент, академик П. П. Лобанов элидхэл хээ.

СОВЕТ-ЧЕХОСЛОВАК ХАНИ БАРИСААНАЙ БҮЛГЭМЭЙ КОНФЕРЕНЦИ

МОСКВА, февралиин 15. (ТАСС-ай корр.). Совет-чехословак хани барисаанай бүлгэмэй бүхэсоюзна хоёрдохи конференци мүнөөдэр Москвада нээгдээ. Бүлгэмэй Москва, Ленинград, Волгоград, Минск, Баку, Рязань болон бусад городуудтахи отделенинүүдэй, коллективнэ гэшүүдэй түлөөлэгшэд конференциин хүдэлмэридэ хабаадана. Чехословак-совет хани барисаанай холбооной Центральна Комитедэй президиумэй Түрүүлэгшэ Зденек Фирлингер түрүүтэй энэ холбооной делегаци, ЧССР-hээ Советскэ Союзда байдаг элшэн сайд Олдржих Павловский, Чехословакиин посольствын дипломатическа хүдэлмэрилэгшэд айлшадай дунда байлсаа.

Хани барисаанай совет бүлгэмүүдэй союзай президиумэй түрүүлэгшэ Н. В. Попова конференцидэ хабаадагшадые халуунаар амаршалаа.

Совет-чехословак хани барисаанай бүлгэмэй правлениин түрүүлэгшэ академик К. В. Островитянов тоосоото элидхэл хэhэн байна.

ЭРЭЛХЭГ ЗОРИГОЙ, ГАБЬЯАГАЙ ТҮЛӨӨ

Эсэгэ ороной агууехэ дайнай үедэ совет сэрэгэй алба хэгшые абархадаа эрэлхэг зориг, габьяа гаргаhанайнь, тэрээндэ туhаламжа үзүүлhэнэйнь түлөө Польшын Арадай Республикын эрхэтэн Фиолек Ян Юзефовичые Эсэгэ ороной дайнай II шатын орденоор СССР-эй Верховно Соведэй Президиум шагнаа.

* * *

Эсэгэ ороной агууехэ дайнай үедэ совет ороной поэт Советскэ Союзай Герой Муса Джалилиин» «Моабитская тетрадь» гэжэ шүлэгүүдэй гар бэшэгые хадагалжа шадаhанайнь түлөө Бельгиин эрхэтэн Андре Тиммерманс гэгшые «Габьяагай түлөө» медаляар СССР-эй Верховно Соведэй Президиум шагнаhан байна.

(ТАСС).

Швеци айлшалханъ

Швециин Премьер-Министр Т. Эрландер 1965 оной июль соо СССР-тэ айлшаха үедөө СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгиниие Швеци албанай хэрэгээр таатай сагтаа айлшалхыень уриhан байгаа.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин байгша оной июлиин эхеэр Швеци айлшалха болобо.

КЕМЕРОВСКЭ ОБЛАСТЬ. Топкинско цементын заводой түрүүшын ээлжээн ашаглалгада үгтөө. Завод жэлдээ 6 мянган тонно продукци гаргаха байна. Түс предприяти шэнэ шэнэ түхеэрэлгэнүүдээр хангагданхай. Эндэ 185 метрэй эрьелдэдэг пеэшэн тодхогдоhон байна. Энэ пеэшэн Сибириин эрхэ байдалда анха түрүүн байрын газаа тээ хабсаран түхеэрэгдээ. Мүнөө заводой хоёрдохи ээлжээе бариха хүдэлмэри эхилэнхэй. Тэрэнэй ашаглалгада үгтэхэдэ завод хүсэд хүсөөрөө хүдэлжэ, жэлдээ 2400 мянган тонно эрхим шанартай цемент гаргаха юм. Зураг дээрэ: Топкинско цементын заводой түрүүшын ээлжээнэй юрэнхы түхэл.

ТАСС-ай фотохронико.

Хабарай тарилгын урда тээ агрономуудай хөөрэлдөөн

ЗҮБ АГРОТЕХНИКЭ

1965 он дүүрээд байна. Үнгэрэгшэ жэлнай, КПСС-эй ЦК-гай мартын Пленум болоҗо, ороной хүдөө ажахые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ программа тодорхойлһон жэл байгаа гээшэ. Хэнэйшье мэдэһээр, нёдондо манай республикада таарамжагүй уларилтай жэл байжа, ороһо тарянай, сабшалан, бэлшээрииншье ургасада горитой һаад ушаруулаа. Илангаяа хабар хожом болотор хүйтэн байгаад, июнь, июль соо ган болоҗо, бүхы ургамалай ургасада бэрхэтэй байдал тохёолдуулһан.

Тиигэбэшье республикымнай хүдөөгэй ажалшад Байгал шадарай байгаалиин бэрхэтэй энэ байдалда өөһэдынгөө мэргэжэл шадабари, түрүү агротехникые, онол арга хэрэглэжэ шадаһан байна.

Хүдөө ажахын бүхы ургамалнуудай ургаса дээшэлүүлхэ, газар тариалангайнгаа культурые улам һайжаруулхын тула бага бэшэ хүдэлмэри хэгдээ. Республикын колхоз, совхозууд гүрэндэ таряа худалдаха түсэбөө 103 процент, хартаабха 127 процент дүүргээд, тариалангай гектар бүриһөө дунда зэргээр 7,9 центнер гэхэ гү, али 1953 онойхидо орходоо гектарай 1,5 центнерээр ехэ ургаса абаа. Ороһо таряа, хартаабха, овощ худалдаха түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ Зэдын аймагай тарияшад ехэхэн хубита оруулһан байна. Зарим ажахынууд, тракторно-тариан ажалай бригаданууд, звенонууд ороoһото болон бусад ургамалнуудай үндэр баян ургаса абанхай. Илангаяа Мухар-Шэбэрэй аймагай «Коммунизм», «Забайкалец» колхозууд, «Эрдэм» совхоз, Хяагтын «Родина, Зэдын XX партсъездын, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозууд, Улаан-Үдын аймагай «Маяк» колхоз, Түнхэнэй «Сибиряк» колхоз болон бусад аймагуудай түрүү ажахынууд сагай уларилай хэды таарамжагүй байбашье, тариалан, сабшалан дээрэһээ баян ургаса абаа. Зэдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Е. П. Бутаковой хүтэлбэрилдэг, мүн тус аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой В. Т. Каленовой, Мухар-Шэбэрэй аймагай «Коммунизм» колхозой П. П. Челночковой хүтэлбэрилдэг тракторно-тариан-ажалай бригаданууд бүришье магтаалтай һайнаар хүдэлжэ гараа.

П. П. Челночковой хүтэлбэрилдэг бригадынхид һүүлэй дүрбэн жэлдэ удаагаар ороһо тарянай болон бусад ургамалнуудай үндэр баян ургаса абаһанайнгаа түлөө КПСС-эй обкомой бюрогой, республикын Министрнүүдэй Соведэй шиидхэбэреэр «Газар тариалангай үндэр культурата коллектив» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртөө.

Эдэ зарим ажахынууд, бригаданууд болон звенонууд, нэн түрүүн, газар тариалангаа бодомжотой зүбөөр эрхилжэ, таарамжатай һайн севооборот хэрэглэн, хүдөө ажахын бүхы ургамалнуудые таатай газартань һайнаар тариһан, үрэһэ хүрэнгэ һайнаар ургуулжа, бүхы ургасаяа сортовой үрэһөөр таридаг болоһон, газарайнгаа хүрьһэ эрхим шанартайгаар элдүүрилжэ, ургасынгаа хойноһоо нарин нягтаар харууһалһанай ашаар лэ иимэ амжалта туйлаа ха юм. Мүн тэдэнэр хүдөө ажахын ургамалнуудай хоротон хорхой шумуултай шангаар тэмсэжэ, газартаа минеральна үтэгжүүлгэ болон наг шэбхэ һайнаар оруулжа, сабшалан, тариалангаа оролдосотойгоор уһалжа, тэндэхи бүхы хүдэлмэриие агротехническэ эгээл таатай болзор соонь, эрхим шанартайгаар хэнэ гээшэ. Гэбэшье тэдэ колхоз, совхозууд, бригаданууд, отделенинүүд газар тариалангай культура эгээл эрхим дээдэ хэмжээндэ хүргэжэ шадаа гэхын аргагүй. Теэд тэдэнэй туйлаһан үрэ дүн тиимэ культурада хүрэхэ дүтэлжэ ябаһаниие гэршэлнэ.

Бусад ажахынуудта орходоо тэдэнэр таарамжатай, үлэмжэ һайн эрхэ байдалда байна гэжэ зариман хэлэжэ болохо. Теэд эдэ түрүүшүүл бултадаа үлэмжэ һайн газартай, таатай зохид эрхэ байдалда байна гэхын аргагүй. Үнэндөө, нэгэл ажахыда гү, али ондо ондоошье ажахыда газарынь хүрьһэнэйнгөө шанараар, байгаалиин-шье уларил эрхэ байдал тон адли аад, тэдэнэй ажалай үрэ дүн тад ондоо байдаг. Энээн тушаа жэшээнүүдые дурдаха болоо һаа олон. Тусхайлбал, «Эрдэм» болон Бэшүүрэй совхозуудые абаад үзэе. Бэшүүрэй совхоз үрэжэлтэй һайн газартай аад, нүгөөдэ «Эрдэм» совхозойхидтоо орходоо муу ургаса абана.

Республика дотор газар тариалан эрхилгын культура ёһоор дээшэлнэгүй, улам доошоо орожо байна гэхэ аргагүй. Жэшээлхэдэ, 1953 онһоо 1959 болотор гектар бүриһөө дунда зэргээр 7,3 центнер тариан хуряагдаһан байбал, 1960—1965 онуудта гектарай 8,3 центнер ургаса абтадаг болоһон байна. Эдэ тоонууд дээрэһээ харахада, республикын колхоз, совхозуудта газар тариалан эрхилхэ культурын зарим тэды дээшэлһэниие гэршэлнэ. Теэд иимэ бага ургаса абаад, бидэ, агрономууд һанаа амар һууҗа шадаха аалди? Үгы даа. Тариан ажал гээшэмнай хүдөө ажахын үйлэдбэриие хүгжөөхэ гол үндэһэн болоно ха юм. Ороһо тарияа ехээр ургуулжа шадабал, нийтын адууһа мал һайнаар үсхэбэрилхэ, ажахын экономикыешье бэхижүүлхэ бата үндэһэ һуури бии болоҗо үгэхэ. Эгээл тиимэһээ бидэ агрономууд малшадайнгаа урда ехэхэн уялгатай гээшэбди.

Газар тариалангай культурые эрид дээшэлүүлжэ, сагай уларилай орёо бэрхэтэй байдалые илаҗа гараха тушаа агрономууд үшөөл биратай юумэ хэнэгүй. Ороһо тарянай тон бага ургаса абадаг зарим колхоз, совхозуудай ажалай үрэ энээниие гэршэлнэ.

Жэшээлхэдэ, Улаан-Үдын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ, «Коммунизм», Хяагтын аймагай «Дружба», «Пограничный», Хяагтын совхозууд, Яруунын, Хориин, Баргажанай, Сэлэнгын аймагуудай зарим колхозууд хүдөө ажахын ургамалнуудай үндэр баян ургаса абахын түлөө бүхы хэрэгтэй юумэ хэжэрхёо гэхэ аалди. Үгы даа, огто үгы. Ушар юуб гэхэдэ, эдэ колхоз, совхозуудай агрономууд өөһэдынгөө ажалда байһан дутагдалнуудые обёорногүй, тиимэһээ тэдэнэр ехэнхидээ байгаалиһаа, тэнгэриһээ үршөөл хүлеэгээд һууна ха юм. Эдэ ажахынуудта тариалан бүхэндэ ямар болзорто, али зэргын хүдэлмэри хэгдэхэб гэжэ тодорхойгоор хэлэгдэһэн агротехническэ хэмжээ ябуулганууд табигданагүй. Энээнһээ уламжалан, тариалангай газарай хүрьһэнэй шанар, байгаалиин эрхэ байдал бодото һайнаар анхаралда абтанагүй.

Республикын олонхи колхоз, совхозуудта хүдөө ажахын ургамалнуудай үрэһэ ургуулха хэрэг мууса табигданхай. Диилэнхи колхоз, совхозуудта тэрэнь миин зүгээ табигдаһан, үрэһэ ургуулдаг, бригаданууда йнь агротехникэ миин юрын бригадануудайхиһаа нэгэшье илгаагүй. Тарилга, хуряалгын үедэ агротехникын гол заабаринууд сахигдадаггүй, үнгэрхэдөө үрэһэ ургуулдаг бригада, отделенинүүд бүхы материальна, техническэ хэрэгсэлээр хангагданагүй. Колхозуудай правлени, совхозуудай директорнууд үрэһэ ургуулгын бригаданууда й эрилтэдэ хайхарамжагүйгөөр хандана. Энээн дээрэһээ олонхи ажахынуудта ерэхэ ургасын алтан нөөсэ—үрэһэнэй тариан сагаан талада, хүр саһанда дарагдажа, тооһо шорой болоҗо, шубуу шонхорто эдигдэжэ, ургаха шанараа гээжэ хэбтэдэгынь гайхалгүй.

Республика дотор тарянаймнай үрэһэнэй шанар зарим тэды дээшэлжэ байбашье, тэрэнь мүнөөдэрэй зорилгын эрилтэдэ яашье тааранагүй. Хэрбээ 1963 ондо республика дотор 54,9 процентнь тарилгын шанарта хүрэхэгүй, тэрэ тоодо 38,4 процентнь элдэб холисотой үрэһэн таригдаһан байбал, 1964 ондо 37,1 процентнь тарилгын шанарта хүргэгдөөгүй, тэрэнэй 32,6 процентнь элдэб холисотой үрэһэн таригдаһан байна. Харин 1965 ондо бүхы үрэһэнэй 31,1 процентнь тарилгын шанарта хүргэгдөөгүй, тэрэнэй 29,6 процентнь элдэб холисотой байгаа.

Үрэһэ хүрэнгэ һайнаар бэлдэхэ гээшэ али тухай ехэ удха шанартай байһые энэ жэшээ дээрэһээ хараҗа болоно. Улаан-Үдын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхоз тарилгын шанарта хүргэгдөөгүй үрэһэ жэл бүри тарина. Нёдондо тус артель аяар 30 процентнь тарилгын шанарта хүргэгдөөгүй үрэһөөр, харин бэшыень 3-дахи классай үрэһөөр тарияа юм. Тиихэдэ Буряадай АССР-эй габьяата агроном А. Х. Копыловагай хүдэлдэг энэ аймагай «Маяк» колхоздо бог холисотой, тарилгын шанарта хүргэгдөөгүй центнершье үрэһэн таригдадаггүй. Ехэнхидээ нэгэдэхи, хоёрдохи классай үрэһэн таригдана. Жэшээлхэдэ, 1965 ондо эндэ 6966 центнер нэгэдэхи классай үрэһэн таригдаа. Энээнэй ашаар лэ колхоз үндэр баян ургаса абаа ха юм.

Таарамжагүй уларилтайшье жэлдэ һайн ургаса абажа шадаха байна гэжэ Зэдын аймагайхидые нэгэнтэ бэшэ жэшээ болгон магтаһан. Теэд эндэхи ажахынууд нёдондо хахадынь шахууе тарилгын шанарта хүрэхэгүй үрэһөөр тариагүй һаа, мүнөө абаһанһаа лаб гушан процентээр дээшээ ургаса хуряаха байһаниинь дамжаггүй. ВАСХНИЛ-ай мэдээжэ селекционер, академик В. П. Кузьмин хайшан гэхэдээ ургаса багаар абтанаб гэжэ шэнжэлжэ үзөө. Тэрэнэй тодорхойлһоной ёһоор, нютагта тааһан, эрхим шанартай сортын үрэһөөр тариаад байбал, миил дайралдаһан гү, али хуушарһан сортын үрэһөөр тариһанда орходоо ургасань 10—15 процентээр дээшээ байдаг. Хүсэд хатаагдангүй үбэлдөө хадагалагдаһан үрэһэн таригдахадаа ургаха хүсэниинь 30 процентээр доошоо ородог гэжэ заана.

Ороһо тарянай боло[...] ургамалнуудай ахир бага [...] абадагаймнай үшөө нэгэ [...] юуб гэхэдэ, зарим ажа[...] агрономуудай арбан шудэ[...] даг дээрэһээ үрэһэ тарил[...]мо бага болгогдошоно. [...] хүрьһэнэй шанар, байгаали[...] байдалые хараада абан[...] һэнэй тарилгын нормые т[...] табидаг ушар олон. Хэнэй[...] дэһээр, тарянай үрэһэ т[...]тай зүб нормоор тариад [...] ургасаньшье нэгэ жэгдэ у[...]гамал бүхэнэйнь газарайн[...] нойтондо хүртэжэ ядахаар [...] мүн элдэб буртаг үбһэ ур[...]тэй тэмсэхэдэшье таатай [...] бшуу. Ажахы, отделени[...] газарай хүрьһэнэй шан[...]жэнь ямар бэ, хэды шэнэ[...] үбһэн урганаб, ямар сорт[...]һэн бэ, ороoһониинь томо[...]рээ, шанараараа ямар [...] урьдшалан тодорхойлоод, [...] нормо табиха хэрэгтэй.

Агрономууд тариалангай[...] ток бүхэниие һайн мэдэ[...] полидо хэды шэнээн норм[...]һэ тарихаб, ерэхэ жэлд[...] шэнээн үрэһэн хэрэгтэйб [...] тээнһээ тодорхойлхо зэргэт[...] олонхи ажахынуудта тиим[...] хэгдэнэгүй бшуу. Агро[...] энээн тушаа шанга эрилт[...]бигданагүй, ажалдаа алд[...] хэһэн нэгэшье агрономдо [...] зэмэ амасуулагдадаггүй [...] иимэ байдал тохёолдоо [...] дуугүй.

Олонхи колхоз, совхоз[...]рономуудай анхарал ёһо[...] даггүй дээрэһээ газараа г[...] плугайнгаа урдахи хүтаг[...]

Пропагандистын хүдэлмэриин дүй дүршэлһөө

ЭРДЭМ ШУДАЛХА, ЭРМЭЛЗЭЛ ТҮРҮҮЛХЭ

Бадма Подхоевич Эрдынеев Уланай комплексно бригадын бригадираар хүдэлдэг. Тэрэ мүн зоной дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулжа эхилһээр арба гаран жэл болоо. Мүнөө эхин политһургуули хүтэлбэрилнэ.

Политһургуулидань 22 хүн тоологдодог. Эндэ колхозой хонишод, малшад, механизаторнууд, тоо бүридхэгшэд оролсоно.

Хэшээлынь долоон хоногто нэгэ дахин—понедельнигтэ үнгэргэгдэдэг. Тусгаар библиотекэ, карта, альбом, схемэ, таблица, плакадууд шагнагшадай мэдэлдэ үгтэнхэй, эндэнь һургуулиин самбар бии.

— Хэшээлдэ хүнүүдэй дуратай байха гээшэ ехэ удха шанартай,—гээд Бадма Подхоевич хөөрэлдэжэ байхадаа мэдүүлбэ.

Хэшээлдэ ябахыень хүнүүдые баадхажа болохо, теэд тэрэнэй ашаг үрэнь бага ха юм.

— Ээлжээтэ хэшээлдээ бэлэдхэхэдээ, долоон хоног соо 5—7 час гаргашалдагби. Бригадирай сүлөө сагынь бага, гэбэшье һайн бэлэдхэхэ хэрэгтэй. Жэшээлэн абабал, би иимэ түсэбөөр бэлэдхэдэгби:

1). Программын раздел, методическа ёһо гурим шудалагдана;

2). Газета, журнал, брошюра болон бусад нэмэлтэ материал уншанаб;

3) Коллективэй, нютагай ажабайдалһаа тоонууд, баримтануудые, материалнуудые шэлэн абалга;

4) Оролто үгын түсэб;

5) Уншагшадта үгтэхэ асуудал тодорхойлго.

—Нютагай материал. Энээниие миин лэ юрын, хэндэшье хэрэггүй зүйл гээд олохон хүнүүд тоолодог. Бидэнэр түрэл нютагайнгаа түүхэ, тэрэнэй ерээдүй хараа шугам һайн мэдэхэ ёһотойбди.

Хуушанай алдар солотой хүнүүдэй хөөрөөн яһала ехэ удха шанартай байдаг. Хүдөө ажахые коллективизацилха тухай асуудал шудалан үзэхэдөө, пенсионер Бадма Подхоевич Будаевые уриҗа асараа һэмди. Бадма Подхоевичой хөөрөөе суглараашад ехэ һонирхожо шагнаба. Тэрэ Уланда колхоз эмхидхэһэн тухай һонирхолтойгоор хөөрэжэ үгэбэ.

Манай политһургуулиин занятиин үшөө нэгэ жэшээ абажа харая. Түрэл ороной нгоо арадуудай хоорондохи хани барисаан тухай асуудал һаяар зүбшэн хэлсэбэбди. Энэ үедэ фронтдо хабаадалсаһан хүнүүд, манай ороной элдэб яһатанай түлөөлэгшэд, хайшан гээд нүхэсэжэ, харата муухай дайсанаа дарахаар Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үедэ тэмсэгшэ һэм гээд хөөрэжэ үгэбэб. Элдэб яһатанай солдадуудай эбтэй эетэй тэмсэл юун гээшэб гээд эли тодо жэшээ дээрэ элирүүлэгдэбэ.

Хэшээл үнгэргэхэдөө, пропагандист ямар нэгэ шэнэ онол арга бэдэрхэ уялгатай. Энэ ушарые тухайлбал, багшын методико хэрэгтэй болоно. Бадма Подхоевич өөрөө энээн тушаа иигэжэ хөөрэнэ.

— Хэшээлэйнгээ түрүүшын хубиие хөөрэлдөөндэ зорюулнаб. Үнгэрһэн занятида ойлгоһон юумээ 40—45 минута соо нүхэр ёһоной оршон байдалда зүбшэн хэлсэдэг байнабди. Удаань ээлжээтэ темэдээ оронобди. Уншагшадта үгтэхэ темээ ном сооһоо уншангүй, өөрынгөө үгэнүүдээр хөөрэжэ үгэхэ хэрэгтэй. Ехэнхидээ хоёрдохи гол хубида 30—40 минута арилдаг. Шэнэ материал гарахадаа элдэб янзын картанууд, таблицанууд, схемэнүүд хэрэглэгдэнэ.

Пропагандист Эрдынеевэй хэшээл хододоо һонирхолтойгоор үнгэргэгдэдэг. Нютагай ажабайдал, литература, түүхэһээ абтаһан жэшээнүүдынь, тоо баримтань илангаяа олон байдаг. Шэнэ материалаа дүүргээд, уншагшадтаа даабари үгэдэг. Жэшээлхэдэ, «Советскэ социалис общество» гэһэн темэ гарахадаа, иимэ даабари үгтэбэ:

1. Бригадынгаа ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ тухай асуудал өөһэдөө гү, али нүхэдтэйгөө шэбшэгты;

2. Колхозой, гүрэнэй экономико һайжаруулха талаар манай үүргэ ямар байха ёһотойб? Колхознигуудай эдэбхи үүсхэл дээшэлүүлхэ талаар ямар хэмжээн хэрэгтэй гэжэ һананат?

Иигэжэ хэшээлэйнь хубинууд ажабайдалтай нягта холбоотойгоор үнгэргэгдэбэ.

Мүнөө энэ политһургуулиин шагнагшад Ленинэй биографи шудалжа байна. Элдэб зурагууд, диафильмүүд харуулагдана.

Партиин райкомой агитаци ба пропагандын таһаг XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой Уланай комплексно бригадын эхин политическэ һургуулиин пропагандист Эрдынеевэй хүдэлмэритэй танилсаад, тэрэнэй хүдэлмэриин дүй дүршэл халан абамаар, горитой анхарал хандуулмаар гэжэ тоолобо. КПСС-эй райкомой бюро Эрдынеевэй хүдэлмэри хараҗа үзөөд, пропагандистын ажалай дүй дүршэл аймагай бүхы эхин политическэ һургуулинуудта нэбтэрүүлхэ гэжэ тогтооһон байна.

С. ОЧИРОВ.

Нүхэр Мироновой хүтэлбэрилдэг бага комплексно бригадын тракторист Алексей Пономарев КПСС-эй XXIII съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн мүрысөөндэ ороод, үдэр бүхэндэ 80—90 кубометр модо таллуулна. Зураг дээрэ: Алексей Степанович Пономарев.

Хандагатайнхидай уряа үргэнөөр дэмжэ[...]

Худанай леспромхозой коллективэй абаһан уялгаяа дүүргэжэ байһан ту[...]

ХҮСЭЛНАЙ НЭГЭ

Модон арадаймнай ажахыда шухала хэрэгтэй материал. Ямар юумэндэ модон хэрэглэгдэнэгүйб даа. Барилгада, мебельнэ үйлэдбэридэ, ехээр хүгжөөгдэжэ байһан химиин промышленностьда модон айхабтар хэрэгтэй. Тиимэл хадань модошодой ажал тариашад болон малшадай, мүн нүүрһэшэд, нефтьшэдэй ажалһаа дутуугүйгөөр сэгнэгдэнэ.

Энээниие юугээр тайлбарилалтайб? Модо бэлэдхэлэй промышленностьда материальна урмашуулгын тусхай гурим үнинһөө хойшо байһан гээшэ. Һара бүриингөө түсэб дүүргээд лэ байбал, олоһон салин хүлһэнэйнгөө 40 процентын зэргэ нэмэлтэ түлөөһэ, үлүүлэн дүүргэгдэһэн хоёр процентын нэгэндэ мүнгэн шан үгтэдэг байна. Саашадаа, ЦК-гай сентябриин Пленумэй шиидхэбэри соо заагдаһанай ёһоор, материальна урмашуулга бүри һайжаруулагдаха байна. Эдэ бүгэдэ модошодой ажалда парти, правительствын зүгһөө ехэ анхарал оролдолгын хандуулагдадаг байһаниие гэршэлнэ.

Манай бригадын гэшүүд КПСС-эй XXIII съездын хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсаад, абаһан уялгаяа заатагүй дүүргэхын түлөө ехэ оролдолго гаргажа байна. Даажа байһан ТДТ-75 маркын трактор урдаа хараха гол техникэмнай болоно. Тиимэһээ тракторист Александр Пономарев өөрынгөө туһалагша Геннадий Дульяниновтай трактораа бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглахын тула ехэ оролдолго гаргана. Техническэ харууһа һайнаар хэдэг тула трактораа заһабаригүйгөөр ашаглана. Би өөрөө «Дружба» гэжэ хюрөөгэй мотористаар ажаллаха зуураа, трактораар модо таллуулагшадайнгаа үдэр соо таһалгаряагүйгөөр ажаллахадань гүйсэд хүрэхөөр модо унагааанаб.

Ажалайнгаа эмхидхэлые иимэр табяад байхадаа үдэр бүхэндэ наян кубометрһээ доошо модо бэлэдхэнэгүйбди. Январь һарада 1650 кубометр бэлэдхээ һэмди. Февраль, март һарануудые иимэрхүү амжалтатайгаар түгэсхэжэ, КПСС-эй XXIII съездые ажалай һайн бэлэгтэйгээр угтахамнай лабтай.

Ф. МИРОНОВ,
комплексно бригадые даагша, моторист.

Бидэнэр мүнөө тон харюусалгатай үедэ ажаллажа байнабди. Юуб гэхэдэ, партиимнай ээлжээтэ ехэ хуралдаанай нээгдэхэ хүрэтэр тоотойхон үдэр үлэнхэй. Тэрэ үдэр коллектив, хүдэлмэришэн бүхэн абаһан уялгынгаа хэр зэргээр дүүргэгдэһэниие, хэлэһэн үгэдөө эзэн байба гүб, үгы гү гэжэ хараха байна бшуу.

Хандагатайн леспромхозой модошод ажал хэрэгтээ амжалта туйлан, XXIII съездые угтаха, бага комплексно бригаданудай дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ талаар һайшаалтай үүсхэл гаргаһан гээшэ. Тэрэниие партиин обкомой бюро һайшааҗа, республикынгаа модо бэлэдхэлэй промышленностиин предприятинуудай дунда үргэнөөр дэлгэрүүлхэ гэжэ тогтооһон байна.

Манай пунктын арба нэгэн бага комплексно бригаданууд тус бүридөө социалис уялгануудые абаҗа, партиин ээлжээтэ съездын хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсаһаар үнинэй юм. Мүнөө Хандагатайнхидай уряалые дэмжэн, нэгэдэхи квартал соо модо бэлэдхэхэ түсэбөө болзорһоонь урид дүүргэхэ зорилготойгоор хүдэлмэрилнэ.

Үнгэрһэн жэлдэ пунктымнай хүдэлмэридэ ехэ дутагдалнууд байһан юм. Машина, техникэ бүтээсэ багатайгаар ашаглахаһаа эхилээд, ажалай журам хазагайруулха хүрэтэр элдэб шалтагаанууд гарадаг байгаа. Партиин ЦК-гай сентябриин Пленумэй шиидхэбэри бэелүүлхэ зорилгоор хэдэн хэмжээнүүдые хараалһан байхабди. Тэдэ хэмжээнүүдэй эгээл шухала тухайнь хэлэхэ болоо һаа, ажахын тоосоон болоно. Энээнһээ урда ажахын тоосоон үгы бэшэ, бии байһан нэрэтэй. Теэд ажахын тоосооной ёһотой гурим, бүхы эрилтэнь нягта наринаар табигдаагүй байһан гээшэ.

ҮҮСХЭЛШЭДЭЙ ЖЭШЭЭГЭЭР...

Мүнөөшье, ЦК-гай сентябриин Пленумһээ хойшо нилээд сагай үнгэрһэншье һаа, ажахын тоосоондо хүсэд орожо ядаһаар байнабди. Яаба хээбэшье, түрүүшын кварталай дүүрэтэр энэ хэмжээ ябуулга дүүргэгдэхэ ёһотой. Тиин жэл соо 168 мянган кубометр модо бэлэдхэхэ түсэбөө гаргаша багатайгаар дүүргэхэ, продукциингаа өөрынь үные хямдаруулха зорилготойбди. Түрүүшын квартал соо табяад мянган кубометр модо бэлэдхэхэ түсэбнай муу бэшээр дүүргэгдэжэ байна. Январь һарада 16.917 кубометр бэлдэжэ, түсэбөө үлүүлэн дүүргээ һэмди. Мүн февраль һарадашье бага комплексно бригадануудай мүрысөөгөө улам шангадхаһаар. Областной партийна конференциин делегат Михаил Васильевич Тетеринэй хүтэлбэрилдэг бага комплексно бригада үнгэрһэн январь һарада бултанһаа түрүүлжэ гараһан юм. Бригадынь гэшүүд кварталай түсэбэй дээдэ тээ үшөө 300 [...]метр модо заатагүй бэлдэхэ [...] нэгэн хүсэлтэйгөөр хүдэлм[...] байна. Нарин зүрүүдаар [...] отолхо түрүү арга хэрэглэн, [...] соо тус бригада зуугаад ку[...] модо бэлэдхэжэ, дээдэ скл[...] таллуулна. Тэрэшэлэн комм[...] ажалай ударник Валентин И[...]вич Александровай [...] тэлбэрилдэг бригад[...] һал һайнаар аж[...]жа, мүрысөөнэй [...] зэргэдэ ябалсана.

Пунктымнай а[...] эгээл бэрхэшээлтэй [...]мэн гэхэдэ, модо [...]ралга болоно. Энэ жэлдэ хээ[...] зээнэйхиһээ ехээр саһан [...] бэрхэтэй байдал тохёолдуула[...] Тиимэшье һаань, бүхы ма[...]нуудаа хоёр халаанда та[...] отолһон модоёо ута зандань [...] хуулагдаха газар хүрэтэр [...]нэбди. Ерэхэ жэлһээ манай [...] промхозой бэлдэһэн бүхы [...] түмэр замай «Гэр шулуун» [...] станци шэрэгдэдэг болохонь. [...]нөө Хёлгын хойто бэеын нэл[...] түжатай шалые һэтэлһэн [...] тэрэ станци хүрэтэр гаргагд[...]

Иигэжэ пунктымнай хүд[...]ришэд түрэл партиингаа [...] съездын хүндэлэлдэ абаһан [...]гаяа заатагүй дүүргэхын түлө[...]маг хүсэеэ, арга шадалаа [...]жа байна.

И. ПАСТУХО[...]
модо бэлэдхэлэй Сулхар[...] пунктын начальн[...]

Зураг дээрэ (баруун гарһаа): бригадир Валентин Александрович чекеровщик Валерий Хомутниковтай хөөрэлдэжэ байна.

Б. БУДАЕВАЙ фото.

СУЛХАРЫН ТАЙГАДА

ХУДАН ГОЛОЙ хойто бэеһээ харахада ямар һонин бэ аяар тэрэ, урда хүбшэ. Баабгайн арһан нэмэргэ шэнги барбагар нэлэнхы үргэн тайгань үбэлэйшье үедэ уняартаһан лэ зандаа. Хүбшын наада захаһаа эхилһэн хүтэлэй нарһан тужын өөр руу шурган ошоһон дардам харгы Худанай леспромхозой модошодой ажаһуудаг нилээд томохон тосхон сэхэ асардаг.

Иван Федотович Нагаев наһаар залуушье бэшэ, модо бэлэдхэлгын технологи яһала мэдэхэ, дару номгон зантай, хөөрүүхэн хүн. Модоор баян энэ дайдада леспромхозойнгоо анха түрүүн тогтохоһоо хойшо хүдэлмэрилһэн тула энэ багайнгаа гол горхоной хаанаһаа хайшаа урдаһые, модонойнь баялигай хэды ехэ байһан тушаа эзэн ёһоор хөөрэнэ.

Урда жэлнүүдтэ энээхэн Сулхара горхоноор модоёо урадхуулжа, Худанай голдо оруулдаг байһан тухайгаа мастер Иван Федотович бүришье һониноор хөөрэхэ. Теэд ган гасуур жэлнүүдэй болоходо тон ехэ бэрхэшээл тохёолдодог байһан. Уһанай бага болошоходо, хэдэн мянга кубометр модон газардашаха. Тиигэжэ бэлэдхэһэн модониинь тэрэ жэлдээ бэшэ, хоёрдохи, заримдаа гурбадахишье жэлдээ Үдын голоор урудажа, гүрэнэй хэрэглэмжэдэ хүрэдэг байһан.

Энэ леспромхоздо бэлэдхэгдэһэн модон саашадаа тиимэ зоболонто зам гаталхаяа болихонь. Отологдоһон бүхы модониинь ута зандаа машинада тээгдэжэ, түмэр замай хажууда сэхэ буулгагдадаг болоҗо захалаа.

Удангүй мастер Иван Федотович Нагаевай даадаг участогта хүрэжэ ерэгдэбэ. Намдуухан үгсэлүүртэй ташаланда ургаһан дандаа нарһан мододойнь гоё гээшэ. Годли шэнги сэхэнүүд, оройдоо гаратараа нэгэшье гэшүүһэгүй, ёһотойл хондообонууд даа. Хүрэ улаан үнгэтэй «ТДТ-75» маркын трактор отологдоһон модонуудые узууранрь барижа багсалаад шэрэжэ ябана. Дээдэ складай талмай дээрэ горитойхон хэмжээнэй модон таллуулагданхай.

Трактор жолоодожо ябаһан Валентин Иванович Александровой өөрөө бага комплексно бригадые даадаг тухай мастер хэлэһэн байгаа. Уруудам руу ашаатай трактораа яһалхан түргөөр дабшуулан, ябталаатай модонуудай дэргэдэ хүрэжэ ерэбэ. Хажуудань һууҗа ябаһан туһалагша Валерий Алексеевич Хомутинников дары түргөөр гүйжэ буугаад, тэбэрижэ хүрэшэгүй бүдүүн модонуудые багсалан таһан түмэр аргамжын үзүүрнүүдые мулталжа ороно.

Коммунис ажалай бригадые даагша Валентин Ивановичтай танилсаад байтараа:

— Ажал хэрэгэйтнай амжалта ямар гээшэб?—гээд асуубабди.

— Хэнэйшье мэдэһээр, мүнөөмнай шахардуухан лэ саг байна,—гээд нүхэр Александров хөөрэбэ. — КПСС-эй XXIII съездын нээгдэтэр оройдоо һара хахад шахуу саг үлэбэ. Уялгаяа дүүргэжэ, хэлэһэн үгэдөө эзэн болохо ёһотойбди. Үшөө тиихэдэ Хандагатаймнай леспромхозойхид үүсхэл, уряал гаргаа. Юрэдөө кварталай түсэбһөө гадуур 300—400 кубометр лаб лэ үгтэхэ янзатай болонхой. Шадаа һаа, бүри дээшэньшье болгожо магадбди...

Бригадын гэшүүдэй табиһан зорилгынгоо дүүргэлтэдэ иимэ этигэнгээр, хүсэл зориггтойгоор ажаллажа байһандань урмашамаар. Тэрэ саагуур, үрөөһэн захаһаа тэбхытэр отологдожо байһан ойн захада арьял үндэр нарһанууд удаа дараалан унажал, унажал байна. Нарин зүрууд хэрэглэхэдээ модые дайралдаһан тээшэнь унагааҗа болохогүй, үзүүрнүүдынь булта нэгэ тээшээ байха ёһотой. Теэд «Дружба» хюрөөгэй моторист Павел Хохриковой ажаллажа байхыень харахадаа өөрынгөө мэргэжэлые бэрхээр лэ шудалһан, оролдосо ехэтэй хүдэлмэришэн гэжэ ойлгохоор.

Павелай хүдэлмэришэ хүдэр гарнууд хюрөөгэй дүхэригые бахим адханхай. Шэлдэн хатуу шэнэһэн гү, али арьялаа бүдүүн нарһаншье байг — хамаагүй: Павелай хюрөөгэй гэнжэ сагаан бурзан хибэдэһэ шэдэлүүлэн, хэдэхэн минутын туршада хэрэгээ хээд лэ орхино. Сарбай сагаан һүхэнүүдые бариһан Евдокия Федорова Борис Дульский хоёр унаһан модоной гэшүүһэнүүдые дары сэбэрлэн, таллуулгада бэлэн болгоно.

Валентин Иванович Александровой хүтэлбэрилдэг бага комплексно бригада Худанай леспромхозой хүдэлмэришэдэй дунда алдар суутай болоһоор үнинэй юм. Бэшэ бригаданудтай адли эрхэ байдалда хүдэлмэрилдэг аад, ажалай бүтээсые эрид дээшэлүүлжэ, бусадһаа шалгарһанайнь нюусые юугээр тайлбарилалтайб? Нэн түрүүн, ажалайнь эмхидхэл тухай хэлэхэ хэрэгтэй. Бригадын гэшүүн бүхэн хэхэ ажалаа һайн мэдэхэ зуураа, өөр өөрынгөө урдахиие хараад ябадаггүй. Отололго таллуулга хоёрой хоорондо ехэ зай гаргангүй ажаллана. Олон мэргэжэл шудалһанай ашаар алинииньшье хюрөөгэй мотористаар, чекеровщигоор, мүн трактористаар ажаллажа шадаха.

Ажалайнь амжалтын үшөө нэгэ арга зам тухай хэлэхэ болоо һаа, бригадынь гэшүүн бүхэн ажалдаа үнэн сэхээр, һэшхэлтэйгээр хандадаг байна. Энээниие эгээл шухала гэбэл, алдуу болохогүй ха.

— Бригадын гэшүүдэй ажал хэрэгтээ эзэн байхые оролдоогүй һаа, табиһан зорилгоёо бэелүүлхэ тон бэрхэтэй,—гэжэ бригадир Александров нүхэдтөөшье хэлэдэг байна.

Валентин Ивановичай иигэжэ хэлэдэг байһаниинь баһал ехэ удхатай. Иимэ эрилтын ёһо гуримаар коллективээ хүмүүжүүлнэ. Тиимэл хадань бригададань ажалай журам эбдэхэ хүн үгы. Үнгэрһэн январь һарада 1465 кубометр модо бэлэдхэхэ түсэб хоёр мянга хүрэтэр дүүргэгдээ. Энэ тооe бага гэхы[...]гагүй. Бригадын гэшүүд а[...]таяа бүри саашань арьбад[...] түлөө шангаар тэмсэнэ, [...]лиин эхинһээ үдэр бүхэндэ [...] 85 кубометр модон бэлдэг[...]

* * *

Түрэл партиимнай ээ[...] ехэ хуралдаанай нээгдэхэ [...] ажалай бэлэгээр угтахын [...] тэмсэл республика до[...] үдэр ерэхэ бүри эршэдэнэ. [...] хүнүүдэй коммунизм тээш[...] шаха замай үшөө нэгэ ал[...] шэнэ табан жэлэй түсэб [...] съезд дээрэ баталагдаха [...] Мүрысөөндэ оролсоһон Ху[...] леспромхозой бага комп[...] бригаданууд түрүүшын кв[...] соо 70 мянган кубометр ба[...] модо Эхэ орондоо бэлэглэх[...]лөө шармайн оронхой. Т[...] дундаһаа эдэ үдэрнүүдтэ т[...]жэ ябаһан коллектив—Ва[...] Александровой бригадал.

Б. ДАШ[...]

...БАЯН УРГАСЫН ЭХИН

...гөөр, борной, каток шагтагалангөөр хахалдаг ушар олон. Газа... далантайгаар, ёhоор тааруулаггүй плугаар хахалха, hайнаар ...үүрилээгүй, хүсэд жэгдэлэгдээ... хүрьhэн дээрэ тааруулан тод... ...гүй сеялкээр тарихашье ябадал ... Плуг, сеялкэнүүд муугаар ...лдана. Жэшээнь, зуруд хоо...ндонь тааруулаагүй, дискэнүү...нь тулгуурай пружина шангад ...гүйгөөр табиhан сеялкээр тари...гээшэ хэды ехэ хойшолонтой ...ээб. Нэн түрүүн, тарянай үрэ... нэгэ жэгдэ зохидоор хаягда...гүй, зуруд хоорондонь үлүү ...забhартай болоод, тэндэнь эл... буртаг үбhэн ургаха, хоёрдо...р, үрэhэн нэгэ жэгдэ гүнзэгы... тариrдангүй, ургасань баhал ...-таряаг байха бшуу.

Бага ургаса абаhанайнгаа шал...тан бэдэржэ, бэеэ сагааруулхые ...лдонхаар, өөhэдынгөө хэhэн ...лые шүүмжэлхы нюдөөр хара... үзэхэ саг ерээ. Даб дээрэ ...рхада, ажалдаа байhан эдэ за... тэды дутуу дунданиудые мэ...ржэ, тэрэниие усадхаха хэмжээ...үдые бага зэргэ абаhан хэбэртэй ...лонобди. Теэд үнэндөө эдэ хэм... ябуулгануудаа бодото дээрэнь ...түүлхэ, нарин хиналта тогтоохо ...дэз миил хооhон хөөрэлдөөн ...сод hалана.

Хахалалга, тарилга дээрэ яаха... иимэ таарамжагүй байдал то...лдоно гээшэб? Али манай меха...торнууд ажал хэжэ шадахагүй ... гээшэ гү? Үгы даа, тиимэ бэ... Илангаяа үбэлэй сагта меха...торнуудые hургаха хэрэгтэ ...гэжэлтэдэй анхарал ёhоор та...ангүй дээрэhээ болоно. Республикын колхоз, совхозууд механизаторнуудаа газар элдүүрилгын, тарилгын түрүү онол аргануудта hурганагүй.

Газартаа эзэн ёhоор хандаха, тэрэнээ бодомжотой зүбөөр ашаглаха хэрэгтэй гэжэ булта мэдэнэбди. Газарhаа гансал абахые мэдээд, үгэhэн ургасынь зэргээр тэрэндэ харюулжа, наг шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэ оруулха, хүрьhыень зүбөөр, hайн шанартайгаар элдүүрилхэ байhанаа мартажа огто болохогүй. Теэд үнэндөө, газараа үтэгжүүлээбди гэжэ хүсэд нэгшээгүй шэбхэ тэндээ гаргажа, буртаг үбhэндэ даруулдаг ушар олон. Минеральна үтэгжүүлгэ газарай хүрьhэндэ hайнаар оруулагданагүй, тэрэнь муугаар хадагалагдажа, үнэтэ шанараа гээнэ. Жэшээлхэдэ, газараймнай хүрьhэн ямар шэмэтэ бодосоор дуталданаб гэжэ тодорхойлонгүй, үтэгжүүлгээ дайралдахысаань адхадаг. тараадаг ябадалшье бии. Энээнhээ боложо, үтэгжүүлгын аша үрэ ехээр доошоо ороно ха юм.

Өөhэдынгөө алдууе мэдэржэ, механизатор, агроном, илангаяа таряашан нэрэдээ хүрэмөөр хүдэлхэ сагнай ерээ. Түрүү ажахынуудта механизаторнуудайнь өөhэдынгөө харюусалгые hайн ойлгожо, энэ нэрэеэ үнэн зүрхэнhөө хүндэлжэ, тэрэндээ хүрэмөөр байхын түлөө оролдожо байдаг дээрэhээнь, тэндэ бүхы ажалынь эрхим шанартайгаар хэгдэнэ ха юм. Хоёр жэлэй саада тээ «Правда Бурятии» газетэдэ иигэжэ бэшээтэй байгаа hэн: «Сибиринингээ газарые бү гомодхооe. Үнэн гараа гаргажа хүдэлөөд байгаа hаа, манайшье газар эди шэди харуулхал». Тиимэ даа. Үнэн зүрхэнhөө оролдоод байбал, манай газар элбэг баян ургаса бэлэглэхэл.

Манай зорилго юуб гэхэдэ, республикынгаа түрүү ажахынуудай дүй дүршэлhөө үндэhэлэн, социалис хүдөө ажахын туйлалтануудые хэрэглэжэ, газар тариалангаа научна гуримаар эрхилхэ, тэндэhээ бага гаргашатайгаар, элбэг ехэ продукци үйлэдбэрилхэ, тэрээнтэй хамта газарайнгаа үрэжэлые саг үргэлжэ дээшэлүүлжэ байха болонобди. Нютаг бүхэнэй өөрын онсо илгаае хараада абажа, ажахын, аймаг бүхэнэй газарайнь хүрьhэнэй шанар, байгаалиин эрхэ байдалые харалсажа, тэрэнэйнь үндэhөөр газар тариалангаа бодомжотойгоор эрхилхэ болонобди. Тиихэдээ энэмнай ажахынуудые саашан тусхай мэргэжэлтэй болгохо, бүхы hалбаринуудыень, илангаяа мал ажалые түргэнөөр хүгжөөхэ зорилгодо таараха зэргэтэй.

Үшөө нэгэ асуудалда тогтомоор байна. Зарим колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд агрономуудай ажалда хамааралсаха дуратай байдаг. Тэдэнэй бодомжогүй ябадал хэhэнhээнь боложо, hүүлэй hүүлдэ ахир бага ургаса абаhан ушар үсөөн бэшэ. Жэшээлхэдэ, Онохойн совхоздо нёдондо таряа хуряалгын үедэ директор нүхэр Горунов үрэhэнэй таряа амяарлан хуряажа байhан комбайнуудые болюулаад, тэрэ таряае сэхэ комбайндаха захиралта үгэhэн байна. Энээнhээ боложо, тус ажахы мүнөө эрхим шанартай үрэhэ үгы шахуу, тэрэнээ hэлгэжэ, ехэхэн гарзада орохо баатай болонхой. Иимэ ябадал гаргажа болохогүй.

Саашань түрүү дүй дүршэл, эрдэм, наукын туйлалтануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ тухай. Республика доторнай үндэр баян ургаса абадаг түрүү бригада, звенонууд болон колхозууд олон. Теэд тэдэнэй дүй дүршэл үнгэрхэдөө хүршэ ажахы, бригадануудтаньшье дэлгэрүүлэгдэнэгүй. Хүн зониие түрүүшүүлэй дүй дүршэлдэ hургаха гээшэ мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд, партийна организацинуудай гол зорилгонуудай нэгэн байха ёhотой.

Манай республикын байгаалиин эрхэ байдал хүршэ областьнуудайхиhаа ондоо, өөрын олон онсо илгаануудтай гээшэ. Манай эндэхи газарай хүрьhэн гол түлэб хүрэбтэр, илангаяа тала газартай аймагуудта бага зэргэ боро, ойн хүрьhэтэй.

Тэрэнь ехэнхидээ хүнгэн шанартай байна. Хэрбээ газар таряалан эрхилхэ, ажахы хүтэлбэрилхэ зарим асуудалнуудые зүбөөр шиидхэжэ шадабал, манай урда байhан бэрхэшээлнүүд амжалтатайгаар дабагдаха. Газарай хүрьhэ зүбөөр элдүүрилжэ, тэндээ ургамалнуудые таарамжатай зүбөөр hэлгүүлэн тариха севооборот hайнаар хэрэглээд, наг шэбхэ, бусад үтэгжүүлгэ ехээр оруулаад байбал, газарай хүрьhэ эрид hайжаруулха арга бии.

Манай Буряад орондо сагай уларилай ехэ тогтууригүй, ходо хуурай байдаг дээрэhээ агротехникэшье өөрын онсо гуримаар бэелүүлэгдэдэг гээшэ. Сэбэр паар хахалжа, шэниисээ таридаг гуримтай гээшэбди. Ехэнхидээ шииг нойто багатай, илангаяа хабартаа, зундаа ходо гандахаяа hанадаг, ургамалай hая ургажа байха үедэ шииг нойтоной дуталдадаг эрхэ байдалтай манай эндэ hайнаар элдүүрилhэн сэбэр паар ехээр бэлдэбэл, ороohо тарянай муу бэшэ ургаса абаха аргатай байна. Ьайнаар хахалhан паар дээрэ элдэб буртаг үбhэ үгы хэхэ арга олгогдоно, тэндэ ургасада туhатай микробиологическа процесс бии боложо, мүн минеральна бодосууд, шииг нойтон hайн баригдадаг гээшэ.

Тиигэбэшье бидэ тарилгынгаа газар хороогоод, сэбэр паар ехээр хахалха бэшэ, харин тарилгаяа улам үргэдхэжэ, ой модо, шугы бургааhа сэбэрлэжэ, ургаса муутай нуга сабшалан, бэлшээриин газар хахалаад, сэбэр паар ехээр бэлдэдэг болохо зэргэтэйбди. Сэбэр паар хахалхынгаа хажуугаар зарим газарта севооборотдоо ээлэгдэhэн паар ехээр хэрэглэдэг болохо байна. Паар болгогдоhон газартаа ямар нэгэн ургамал таряад, тэрэнээ намар эртэ, июлиин 15—20-hoo оройтонгүй хуряажа, газарынь дахин hайнаар хахалжа бэлдэхэ хэрэгтэй болоно. Тиихэдээ тэндээ буртаг үбhэнтэй тэмсэхэ, элдэб бодосууд, шииг нойто хүрьhэндэнь элбэг байлгаха гэжэ оролдохо шухала.

Республикын эрхэ байдалда таряалангай ургаса дээшэлүүлхэ талаар намарай эртын паар баhал ехэ удха шанартай.

Сагай уларилай тон адли эрхэ байдалда байгаад, агротехникынгээшье талаар адлирхуу аад, гансал тарилгаяа ондо ондоо болзорто хэhэн дээрэhээ ургасань илгаатай байдаг. Жэшээнь, нёдондо Мухар Шэбэрэй аймагай «Знамя Ленина» колхоздо эртын тарилга апрелиин 30-да дүүрэhэн байгаа. Харин аймагай бусад ажахынуудта эртын тарилга гол түлэб майн 25-да дүүрээ. Нёдондоной май, июнь hарада ган болоhон жэлдэ дан эртэ таригдаhан таряан шииг нойтоор дуталдажа, май hарада таряашаhаа hураггүй бага ургаса үгөө.

Колхоз, совхоз бүхэндэ тарилгын болзор тогтоохoдоо газарай хүрьhэнэй шанар, участок бүхэнэй илгаае, ямар уларилтай хабар боложо байhаниие дууhан харалсаха зэргэтэй. Республикын ажахынуудай дүй дүршэл дээрэhээ харахада, ороohоной хүсэд эдеэшэхын тула хабар дан эртэ бэшэ, мүн дан хожомдуулангүйгөөр, дундуур таарамжатай болзортонь тарибал зохид гэжэ hанагдана.

Гүрэнэй сортучастогуудай тодорхойлhоной ёhоор дундуур болзорто эдеэшэдэг шэниисын сортнуудые (Лютесценс—62, Онохойская—4, Диамонт, Скала, ППГ-56 гү, али «Восток») майн түрүүшын арбан хоног соо тарихада тогтууритай hайн ургаса үгэдэг, ороohоныиншье шанараар hайн байдаг. Түргэн эдеэшэдэг сортын шэниисэ (жэшээнь, Селенгинская) хожомшог, майн 25-haa июниин 1 болотор тарихада hайн ургаса үгэнэ. Кабанскын, Түнхэнэй аймагуудта дундуур болзорто эдеэшэдэг шэниисэ майн түрүүшын арбан хоног соо тарибал таарамжатай. Харин тэндэ горох апрелиин 25-haa майн 5 болотор тарихада дээрэ. Мухар-Шэбэрэй, Бэшүүрэй аймагуудта шэниисэ, горохые баhал эдэ аймагуудайхидал адли болзорто тарихада өөрэгүй гэжэ hанагдана.

Тала газартай, ганданги уларилтай аймагуудта шэниисэ майн 1-hээ 5 болотор, үгышье haa апрелиин 25-haa майн 5 болотор тарихада hайн. Үнэндөө тэндэхи ажахынууд шэниисээ майн 10—15-да таридаг. Газарай ёhоор гэдэггүй, үндэр хада газартай аймагуудта шэниисэ майн 5-haa 15 болотор тарихада таарамжатай. Уhалагдадаг газарта шэниисые хаа хаанагүй майн 15-haa 25 болотор тарихада зохисотой гэжэ тоологдоно.

Дундуур болзортоо эдеэшэдэг сортын обёос (золотой дождь, Онохойский-547) майн хоёрдохи арбан хоногто, тиихэдээ энэ hарынгаа 20—25-haa хожомдонгүй тарихада таарамжатай. Сортучастогуудай тодорхойлhоной ёhоор манай эндэ нютагжаhан сортнуудай ешмээн майн түрүүшын арбан хоногто тарихада болохо гэжэ харуулна.

Тиигэбэшье газар газарта нютагайнь байгаалиин эрхэ байдал, ямар уларилтай хабар боложо байhаниие харалсажа, хүдөө ажахын ургамалнуудай тарилгын болзорые тогтоохо гэжэ үшөө дахин хэлэхэ шухала.

Тарилгын болзор хаа хаанагүй адли нэгэ хэбээр табигдажа болохогүй, энээниие ажахын агрономууд өөhэдөө шиидхэхэ зэргэтэй. Дээрэ хэлэгдэhэн тарилгын болзорнууд баhал нэгэ тогтомол юумэн гэжэ тооложо болохогүй, энэмнай саг сагай уларилhaа боложо, жэлhээ жэлдэ хубилгагдажа байха зэргэтэй. Тиимэhээ агроном бүхэн газарайнгаа хүрьhэнэй ямараар элдүүрилэгдэhэниие, хэды шэнээн шииг нойтотой байhаниие, мүн хүрьhэниинь ямар шанартайб, үрэhэнэйнь ороohон хэр томоб гэжэ hайн мэдээд, үрэhээ али тухай гүнзэгыдэ, хэды нормотойгоор тарихаяа тодорхойлхо болоно.

Газар таряалан эрхилхэ шухала асуудалнуудые зүбөөр шиидхэхэ гээшэ нэн түрүүн агрономуудай таряалангай поли бүхэнэй онсо илгаае hайн мэдэдэгhээ, тэдэнэй мэргэжэл шадабариhaа сүм дулдыдаха байна.

Б. НИКОЛАЕВ,
Республикын хүдөө ажахын министрэй орлогшо.

БАРИЛГАШАД ЖАЛАЙ ВАХТАДА

КОМСОМОЛ БАСАГАН СВЕТЛАНА ЖАБОНОВА ОНОХОЙН МОДО КОМБИНАДАЙ МОДО ХЮРЭДЭДЭГ ЦЕХЭЙ ТҮРҮҮ ХҮДЭЛМЭРИШЭДЭЙ НЭГЭН ЮМ. ХЮРЭДЭЛГЫН СТАНОК hАЙНААР ШАГЛАДАГ ДЭЭРЭhЭЭ НҮХЭР ЖАБОНОВА ХАЛААНАЙНГАА НОРМО ХОДО ҮЛҮҮЛЭН ДҮҮРГЭНЭ. ...ҮН ЦЕХЭЙНШЬЕ КОЛЛЕКТИВ ...hАН УЯЛГАЯА АМЖАЛТАТАЙГААР ДҮҮРГЭЖЭ БАЙНА. ПАРТИИН СЪЕЗДЫН НЭЭГДЭХЭ ...ЭР ХҮРЭТЭР СТАНДАРТНА 147 ...Р ГАРГАХА УЯЛГАНЬ ДҮҮРГЭГДЭХЭ БОЛОО. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: КОМСОМОЛКА СВЕТЛАНА ЖАБОНОВА.

Э. ЛАПИНАИ фото.

Виктор Васильевич Иванов Улаан-Үдын барилга-хабсаралгын 2-дохи управленидэ зургаан жэлэй туршада хүдэлмэрилжэ байха зуураа, бултанда хүндэтэй болонхой. Барилга дээрэ Виктор Ивановичай шадахагүй юумэн үгы: электрогазсуурчшын, сантехнигэй, слесариин, шулуушанай мэргэжэл ... шудаланхай. Зураг дээрэ: В. В. Иванов.

Э. ВЕСНИНАГАЙ фото.

Таниие ямараар ханганаб?

Хурамхааннhaa ерэhэн хоёр бэшэг

ХҮХЭ ЗАЛА СТОЛОВО

Янгинама хүйтэн нэгэ үглөөгүүр hэн. Аяархан холын замда аяшаран зүдэрhэн аяншад автобусhoo буужа, дулаасаха, хооллохо hанаатай Хурамхаанай столоводо оробобди. Дэгэл малгайгаа үлгэсэдэ оошороор үлгэжэ эдеэнэй тагай дэргэдэ баhал hубарилдан жагсабабди. Теэд даараhан зандаабди. «Ехээр даарашоо гээшэ гүбди, али энэ гэрынь иимэл haa хүйтэн гээшэ гү?» гэжэ байжа хөөрэлдөөн болоно. Хүйтэндэ дамбайшаhан уралаа аргай хүдэлгэжэ, бээрэшэhэн гараа хабиран: «Гэрынь хүйтэн хаям, хүхэ шоныи хүлдэмөөр»— гэжэ нүхэрнай тодолно.

— Юу гайхаабта, ходол иимэ байдаг юумэл,—гээд столовын хүдэлмэрилэгшэ Малыгина гэдэг ойлгуулба.

Эдеэ хоол абаhан хүнүүд «тшш» гэлдэн столдо hуужа, шүлэ халбагадана д.

— Уhан хүхэ шүлэн. Шэнгэн, амтагүй. Халууншье бэшэ,— гээд нүхэрни уурал бааяжа байhан шүлэ эерhөө түлхижэрхибэ. Шараhан мяхан шашлыгай үгышье haa, шанаhан мяхан гуляшай амтынь үзэгдэбэ. Баhал шэмэ, шүүhэгүй блюдэ...

Иигэжэ энэ хүйтэн хүхэ столоводо орожо, уhан хүхэ шүлыень халбагадажа, уруу дуруухануул гаража, автобустоо hуугаа бэлэйбди.

Юрэдөө, Хурамхаанай совхозрабкоопойхид иимэ хүхэ байлгые хүрөө болгохын тула хүсэд хэмжээ абаг лэ!

Л. ЦЫРЕТОРОВ.

ВОРОНИН... МЭХЭЛЭЭ ГҮ?

Хурамхаанай оптово баазые даагша И. К. Воронин гэнтэ юутэ-юухэгүй Аргадын совхоз ерэжэ, аяша, малшадай ажаhуудалайнгаа талаар ямараар хангагдажа, худалдаа наймаанай тэндэ ямараар хэгдэжэ байhаниие шалгаха, тиигээд удаарангүй туhа үзүүлхэ—иимэ үүргэ, зорилго урдаа табиhан байба.

Иимыень мэдэхэлээ, эндэхид hандагай-hүүхэ бололдобо. Юундэб гэхэдэ, наймаалагшад даншье haa хайхархаяа болиhон хаям. «Хэндэ ямар эд бараан хэрэгтэйб, hаалишадай эрилтэ юун бэлэй»—гэжэ Воронин өөрөө блокнот саарhаяа бариад лэ hуушаба. Тиихэдэнь юун ха hэм, малшад, hаалишад тойрошобо, асуудал табилган, гомдол муулараа хэлэлгэн адхаршаба. «Асууhан, гомдоhонтнай анхаралда абтаба гээшэ. Алдагүй дүүргэхэл байхабди»,— гэбэ Воронин.

Үшөө «hаалишадта свитер, джемпер гэхэ мэтые, бэшэш эд бараануудые посылканууд болгоод эльгээжэрхихэб. Шэнэ арга хэрэглээд туршая» —гэбэ.

hүүлээрнь оройдоошье мэдэгдэнгүй бүхэли hара үнгэршоо. hаалишад: «Воронимнай өөрөө ерэхэеэ сүлөөгүйдөө юм бэзэ даа» гэлдэнэ. Тиигэбэшье: Эх Воронин... хүнөөр эльгээжэрхихээ яанаб. Али арга сүлөө ядалдаа юм гү даа»,—гэжэ hанаа алдабад.

Баhа нэгэ hара ходоршобо. Воронинhoo дуулдаха юумэ үгы. Одоошье урмаа хухаралган захалба.

Үбэлжэлгын үедэ hаалишадай hанаа заhахын тэдысэ нүхэр Воронин Аргадын совхозоор аяншалhан байгаа гү? Наймаалагша бүхэн хубхай хооhoop найдуулхагүй ёhотойл. Нүхэр Воронин хэлэhэн үгэеэ дүүргэг лэ, дурсагдаhан совхозой hаалишадай дунда нүүдэл наймаа hайжаруулха хэрэгтэ Баргажанай райпотребсоюз туhалаг лэ!

В. БУДАЕВ.

НАЙМААНИИНЬ ГҮЙСЭТЭЙ

Каленово тосхондо (Улаан-Үдын аймаг) мянга hайса гаран хүн зон ажаhуудаг. Гэбэшье эндэхи магазин мэнэ haя болотор нютагай нэгэ баянай үмхиржэ муудашаhан гэр соо байhан, ямаршье эрилтэдэ харюусадаггүй hэн.

Мүнөө тэндэ дүрбэн наймаалагшын нэгэ доро хүдэлхэ, эдеэ хоолой, эд бараанай ондо ондоо ууtam hapуул магазинууд бодхогдобо. Олон янзын эд бараа табиха, хадагалха, худалдаха арга олгоgдобо. Түрүүшын үдэрнүүдтэ эдеэ хоолой шэнэ «түрэhэн» магазин абаhаар лэ мянган түхэригэй бараа наймаалба. Холодильник, угаадаг машина, телевизорнууд, столой хушалта, арhан перчатка гэхэ мэтые нүгөөдэнь олоор наймаалаа. Промышленна эд бараанай магазиниие эгэшэ дүүнэр Валя, Гая Мисайлованууд даана. Тэдэнэр коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргын түлөө тэмсэнэ. Эдеэ хоолойхидонь—нүхэд Толстихина, Егорова гэгшэд.

Эдэнэр хүн зонойнгоо эрилтые hайнаар хангахын хойноhoo эгээ түрүүшын үдэрнүүдhээ эхилээд, эршэмтэй шударгыгаар оролдожо байнад.

Р. ТАПХАРОВ.

Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ артелиин 2-дохи отделениин хонишодой бригада энэ үедэ түл абалгын түлэг хаhа үнгэргэжэ байна. Хэды ехэ ажалтай байбашье, сүлөөтэй сагаа радио соносожо, hүүлэй шэнэ hони дуулажа байдаг. Хонишод Евгений Батышев, Виктор Токарев, Геннадий Мостовской гэгшэдэй фермэ дээрээ, гэртээ радио дамжуулга шагнажа байhанинь эндэ харуулагдана.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

ШИИДХЭЭД, МАРТАЖАРХЁО

Хэжэнгын совхозой Хүхэ Добо тосхондо зуугаад үрхэтэ айл ажаhуудаг. Эдлэхэ бараан, эдихэ ууха эдеэ хоолоо абажа ханадаг бишыхан магазинтай. Энэнь аяар 14 жэл соо hүхэ, харуулай эри үзөөгүй юм. Маатинсань ханынгаа хажуугаар хухаржа, доошоо 15 сантиметр hанжашанхай. Тэрэниие нь тоншье нимгэхэн түмэрөөр татуургаданхай. Ороhон хүгшэд, үбгэд энэ маатинсаhaa айжа дайдирдаг.

1960 онhoo хойшо пайщигуудай жэл бүриин суглаанууд дээрэ дурсагдаhан магазиниие заhаха, hэльбэхэ тухай асуудал табигдаад лэ, аман зугаа болоод дүүрэшэдэг аад лэ, энэ үнгэрhэн 1965 оной февраль соо эдоол тодорхой гэгшын тогтоол абтажа, Хүхэ Доболо шэнэ магазин бариха тухай шиидхэгдэhэн, совхозрабкоопой түрүүлэгшэ нүхэр Цыбик Амагаевшье гоё hайханаар найдуулhан, зоншье ехэ баярлаhан байха юм.

Тэрэ гэhээр тэбхэр жэл үнгэршэбэ. Шэнэ магазин баригдаагүй байhаар.

Д. УЛЗУЕВ.

ЛОТЕРЕЙГЭЭР ГҮРЭНДӨӨ ТУhАЛНАШ

Нёдондо гаргагдаhан лотерейн биледүүдые арад зон хүртэжэ ядан абаhан байна. Гансахан Улаан-Үдэ городой ажалшад жэл соо 8 дахин гаргагдаhан бүхы биледүүдые 262 мянга гаран түхэригтэ абаа hэн. Тэдэнэрэй абаhан билетдэ олон, горитой шүүбэринүүд тудаhан байна.

Жэшээлхэдэ, түмэр замай Улаан-Үдэ станциин машинистын туhалагша Н. М. Воробьев, ТЭЦ-эй лаборантка Н. Г. Клемешова гэгшэд «Москвич» автомашина, А. А. Чувашов, Н. Д. Ширяев, Г. Б. Усов гэгшэд М-62—«Урал» гэжэ мотоцикл шүүгээ hэн. «Планета» мотоцикл бүришье haa олон хүн шүүгээ.

1965 ондо Улаан-Үдэ городой арад зондо хамта 131 мянган түхэригэй шүүбэри түлэгдөө. Тэрэ тоодо 3 «Москвич» автомашина, 1 «Запорожец», 9 М-62—«Урал» мотоцикл, 15 «Планета» мотоцикл, 10 пианино, 94 холодильник, 59 мотовелосипед, хубсаhа угаадаг 63 машина, 88 ковер, 103 майхан болон бусад эдлэл бии.

Мүнөө нөөсэлгын кассанууд лотерейн 8-дахи нэмэлтэ биледээр шүүгдэhэн шүүбэринүүдые түлэжэ байха юм. Тэрэниие хүнүүд ехэ олоор абаа hэн. Зарим хүн зуун хэhэгэй багса билет нэгэ доро абаhан байгаа. Жэшээнь, Г. Ф. Федоровой багса соохи нэгэ билет 10 түхэриг мүнгэ, нүгөө билетынь «Планета» мотоцикл, тиихэдэ Н. И. Постников нэгэ биледээр «Альпинист» радиоприёмник, хоёрдохёорнь М-62—«Урал» мотоцикл шүүжэрхёо. Иимэ шүүбэридэ тудаrшад олон. Энэ тиражаар ондоошье юумэн шүүгдээ. Лотерейн 8-дахи гаргалгын биледээр 19 мянган түхэригэй шүүбэри түлэгдөөд, тэрэниие шалгалга үргэлжэлhөөр.

А. ПОЛОВНИКОВ.

СССР—ШЭНЭ БАРИЛГАНУУДАЙ ОРОН

Игнатий НОВИКОВ, СССР-эй Министрнүүдэй Түрүүлэгшын орлогшо, СССР-эй Госстройн түрүүлэгшэ

Советскэ Союз дотор арадай ажахые хүгжөөлгын долоон жэлэй түсэб амжалтатайгаар дүүргэгдээ. Оромнай коммунис байгуулалтын шэнэ үедэ ороо.

Үнгэрhэн долоон жэлэй дүнгүүд ямар бэ, 1966 ондо капитальна барилгын талаар юу хэхэ гэжэ хараалагданаб? — Хэблэлэй hониной агентствын корреспондент Николай Сапфировай энэ асуудалда СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, СССР-эй госстройн түрүүлэгшэ Игнатий Трофимович Новиков харюусана.

5500 томо промышленна предприяти

Манай оронииe шэнэ барилгануудай орон гэжэ зүбөөр нэрлэдэг. СССР-эй айхабтар ехэ газар дайдые хаража боломоор үндэр дээрэ гараа haa, зүрхэ хүдэлгэмэ иимэ юумэ хаража болохо байгаа: хаа хаанагүй—Балтикаhaa Номгон далайн эрье шадар хүрэтэр, Хойто Мүльhэтэ океанhaa урда зүгэй хада уулануу д хүрэтэр шэнэ городууд болон поселогууд, заводууд болон электростанцинууд, шахтанууд болон руднигууд баригдана, шэнэ түмэр замууд, электричество дамжуулгын лининүүд баригдана, гол мүрэнүүдэй hабанууд хубилгагдана, уhалууриин хүсэтэ ехэ барилганууд хэгдэнэ. Тиин орон дотор капитальна хүдэлмэриин хэмжээн болон ябасань улам ургана. hаяхан дүүрэhэн долоон жэл энээниие гэршэлэн харуулна.

Долоон жэл соо манай орон дотор 5500 гаран томо предприятинууд баригдажа, ашаглалгада оруулагдаа. Иимэ юумэнүүд баригдаа: совет энергетикын гигант—Братскэ гидроэлектростанци, Карагандын болон Баруун-Сибириин металлургическа заводууд, Соколовско-Сарбайска горнообогатительна комбинат, хэмэл утаhанай Балаковско завод, синтетическэ каучугай Куйбышевска завод, нефть үйлэдбэрилгын Полоцко завод, Солигорско калийна, Волжско химическэ, Красноярска целлюлозно-саарhанай комбинадуд, Бухара-Уралай газопровод, «Дружба» гэжэ нефтепровод, Балаклейскэ болон Кантска цементын заводууд, бусад олон томо промышленна предприятинууд болоно.

Электроэнерги, булад үйлэдбэрилхэ, хара металлай прокадай, минеральна үтэгжүүлгэ, пластическа зүйлнүүдые, синтетическэ дабирхайнуудые, химическа утаhа гаргаха нилээд ехэ шэнэ хүсэнүүд ашаглалгада оруулагдаа. Тэрэшэлэн хүнгэн, эдеэ хоолой индустри дотор ехэхэн капитальна хүдэлмэринүүд бэелүүлэгдээ.

Ерэхэ табан жэл соо совет барилгашад үйлэдбэриин хүсэнүүдэй бүри түргэн ургалтые хангаха ёhотой.

Үнгэрөөшэ 1965 онойхидо орходоо нилээд ехэ хэмжээтэй барилгын хүдэлмэри 1966 ондо хэгдэхэ байна. Мүнөө жэлэй ниитэ капитальна hомололго үнгэрhэн жэлнүүдэй хэмжээнhээ нилээд ехэ байжа, 53 миллиард шахуу түхэриг болоно. Энэ хадаа нэгэдэхи, хоёрдохи табан жэлнүүдэйхидэ орходоо хоёр үлүүтэй дахин ехэ! Барилгашад арадай ажахын шухала удха шанартай 300 гаран томо промышленна барилгануудые бодхоохо ёhотой. Тусхайлбал, турбинна электростанцинууд дээрэ арба миллион киловатт шэнэ хүсэнүүдые ашаглалгада оруулха, нүүрhэнэй шахтануудай, разрезүүдэй хүсые 20 миллион тонноор ехэ болгохо, шэнэ гэрнүүдые, конверторнуудые, прокатна стануудые бариха, хоёр мянга үлүүтэй километр түмэр замые электрифицировалхэ гэжэ хараалагданхай. Химиин промышленностьда олон барилга хэгдэхэ байна.

«Барилгын индустриин хилээмэн» гэжэ зүбөөр нэрлэгдэдэг цемент үйлэдбэрилгэ 78 миллион тонно хүрэтэр, хабсаргагдадаг түмэр-бетон үйлэдбэрилгэ—60 миллион кубометр хүрэтэр ехэ болохо.

Хүнгэн, эдеэ хоолой индустри доторхи барилгын хүдэлмэриие нилээд түргэдхэхэ гэжэ хараалагданхай. Мүнөө жэлдэ хүнгэн промышленностиин 80 шахуу предприятинууд баригдажа дүүргэгдэхэ, саахарай свёкло, hү, мяха, овощ болон фруктнуудые үйлэдбэрилхэ олон предприятинууд ашаглалгада оруулагдаха байна. Ажалшадай ажабайдал саашадань hайжаруулха тухай Коммунис партиин, Советскэ правительствын анхарал оролдолго энээн дотор эли тодоор харагдана.

50 миллиард түхэриг— хүдөөгэй барилгада

Иимэ хэмжээнэй капитальна барилга үнгэрэгшэ долоон жэл соо хүдөө ажахы дотор бэелүүлэгдээ. Тиин иимэ ехэ мүнгэ зөөри имагтал колхозууд, совхозуудай үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдтэ ашаглагдаа. 5 миллион тонно багтаха элеваторнууд, 35 миллион шахуу тонно багтаха ороohоной складууд, 140 миллион шахуу толгой малай, 218 миллион шубуунай байранууд баригдаа.

Долоон жэл соо хоёр миллион үлүүтэй гектар уhалагдадаг газар эдлүүриин болгогдоо. Энэ хадаа урда тээхи долоон жэлэйхиhээ хоёр дахин ехэ байна. Уhалууриин 30 гаран томо системэнүүд баригдаа. Намагынь хатаагдаhан газарай тоо 4 миллион үлүүтэй гектараар ехэ болоо гэхэ гү, али урда тээхи долоон жэлэйхитэй сасуулхада 2,3 дахин ургаа.

Эдэ тоонууд юу харуулнаб гэхэдэ, социалис хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ, тэрэнэй үйлэдбэриин үндэhэ hууриие үргэдхэхэ, бэхижүүлхэ хараа түсэбөө Коммунис партиин, Советскэ правительствын эрид шууд, хэлбэрилтэгүйгөөр бэелүүлжэ байhыень харуулна. Энээнтэй дашарамдуулан хүдөөгэй барилгые хүгжөөлгэдэ, hайжаруулгада тусхай анхарал хандуулагдажа, энэ барилга улам саашадаа индустриальна удхатай болоно. hүүлэй жэлнүүдтэ хэдэ хэдэн шухала хэмжээнүүд бэелүүлэгдээ. Хүдөөгэй барилгануудые хэдэг гүрэнэй тусхай подрядна организацинууд нилээд олон болгогдоо, нүүдэл оньhожоруулагдамал колонненууд байгуулагдаа. Орон дотор 226 трестнүүд болон управленинүүд, оньhожоруулагдамал 789 колоннонууд бии. Үнгэрэгшэ жэлдэ эдэ организацинууд хүдөө нютагта 1,6 миллиард шахуу түхэригэй барилгын-монтажна хүдэлмэринүүдые дүүргээ. Мүнөө жэлдэ нүүдэл оньhожоруулагдамал үшөө 440 колоннонууд бии болгогдожо, хоёр миллиард үлүүтэй түхэригэй хүдэлмэри хэжэ шадаха байна. Бидэнэр саашадаа хүдөөгэй бүхы барилгые подрядна аргаар бүтээхэ гэжэ оролдонобди. Энэ үлэмжэ ашагтай, амжалтатай байха юм.

1966 ондо хүдөө нютагтахи үйлэдбэриин барилгануудые барилгада Совет гүрэн 6,1 миллиард түхэриг hомолхо гэжэ хараалаа. Энээнhээ дүрбэн миллиард шахуу түхэригынь барилгын-монтажна хүдэлмэридэ хараалагданхай. Колхозуудай hомолhон мүнгэ зөөритэй хамтадаа социалис хүдөө ажахыда табигдаhан капитальна hомололгонууд 11,5 миллиард түхэриг болохо.

Колхозууд болон совхозууд дотор үйлэдбэриин хэдэн мянган шэнэ байшангууд, гэр байранууд, Культурын ордонууд, кинотеатрнууд бии болохо. Уhалагдадаг намагынь хатаагдаhан газарнууд хэдэн зуун мянган гектараар ехэ болохо, уhалууриин шэнэ системэнүүд болон бусад олон юумэнүүд бии болохо байна.

КПСС-эй ЦК-гай мартын Пленумэй (1965 он) шиидхэбэритэй таарулагдан, хүдөө ажахыда табигдаха капитальна hомололгын хэмжээн энэ табан жэл соо 71,1 миллиард түхэригөөр тодорхойлогдоо гэхэ гү, али урда тээхи 19 жэл соо hомологдоhонтой адли болоно.

Миллион шэнээр нютагжагшад

Ажалшан бүхэниие зохид, болбосон түхэлтэй байраар хангаха гээ-

(Үргэлжэлэлынь 4-дэхи нюурта)

ТҮРҮҮШҮҮЛЭЙ ЗҮБЛӨӨН

Баргажан һууринай Соёлой байшан соо хүн зон дүүрэн байба. Тэдэнэр өөр хоорондоо хөөрэлдэнэд. Юуншьеб тухай зүбшэн хэлсэнэд, арсалдаадшье абана. Тэндэ байһан нэгэ хүн бээлэйн шэнээн алтарма үнгэтэй арһа һэжэрээдхинэ.

— Яагаабши, орхиш, — гээд хажуудахи нүхэрынь дуугарна. Нүгөөдэнь энеэжэ, ехэл һонирхон харана. Энэмнай Баргажанай суута булганай арһан. Саашадаа олон ондоо ангай арһадые — ондатрын, халтар хара үнэгэнэй, шоныи, шэлүүһэнэй, хэрмэнэй, шандаганай гэхэ мэтэ арһадые хараабди.

Стол дээрэ Байгал далайн загаһад — алгана, омоли, хадари, зөбгэ, хөөлэнтин, багахан тула табяатай. Олонхи хүнүүд эдэ амтатай загаһадые харахадаа тэдэнииө маттажал мэдэнэ. Зэргэлээд байһан стол дээрэнь загаһанай консервэ дүүрэн.

Ондоо нэгэ стол дээрэ зөөхэй, тоһон, сыр, кефир, мороженэ зэргын сагаан эдеэнэй зүйл гоёор зэргэлүүлэн табяатай. Баргажанай головной маслозавод шэнэ жэлһээ эхилжэ кефир, мороженэ гаргадаг болоо.

Баргажанай АДЭС-эй фотостенд хүн зоной анхарал ехэтэ татана. Мүнөө жэлдэ ашаглалгада оруулагдаһан дизельнэ электростанци Баргажанай бүхы нютагуудые электрын тэрэлээр хангаха байна.

Баргажан нютагта шэнэ олон харгы замууд ерэхэ табан жэлдэ баригдаха. Эдэнь ехэ карта — схемэ дээрэ аржыса зурагдаад табяатай. Эдэ бүгэдые хараад, Соёлой байшангай зал соо ороходомнай, Партиин Баргажанай райкомой секретарь нүхэр В. Г. Настобуский аймагай промышленна түрүүшүүлэй урда элидхэл хэжэ байба.

Баргажанай аймагай промышленностиин хүдэлмэришэд энэ зүблөөн дээрэ промышленностиин хүдэлмэришэдэй социалис мүрысөөнэй условн, партиин XXIII-дахи съездэ зорюулагдаһан уялга баталан абаа.

Хурамхаанай барилгын материалнуудай комбинадта «Путь Ленина» гэжэ загаһа олзоборилдог колхоздо КПСС-эй райкомой, аймсоведэй гүйсэдкомой дамжуулгын Улаан Тут, олон түрүүшүүлдэ шан барюулагдаа.

С. ОЧИРОВ.

СОВЕТСКЭ СОЮЗ УЛАСХООРОНДЫН ЯАРМАГУУДТА ЯМАРААР ХАБААДАХАБ

«СССР-тэ бүтээгдээ» гэһэн тэмдэгтэй зүйлнүүд хилын саана бүри олоор гаргагдажа худалдагдадаг болоо. Автомашинанууд, станогууд, гидротурбинанууд, медицинскэ түхеэрэлгэнүүд, хүдөө ажахын техникэ, ангай арһан гэхэ мэтэ тэдэнэй тоодо оролсоно. Бусад оронуудта Советскэ Союзай худалдадаг элдэб янзын продукциин хэмжээн жэл ерэхэ тудам нэмэнэ.

1966 ондо эмхидхэгдэхэ уласхоорондын яармагууд болон выставкэнүүдтэ СССР-эй хэр зэргээр хабаадалсаха байһан тушаа хэдэ хэдэн асуудалнуудта харюусаха гуйлтатайгаар Худалдаа наймаанай бүхэсоюзна палатын президиумэй түрүүлэгшэ М. В. Нестеровтэ ТАСС-ай корреспондент И. Козловский хандаһан байна.

Асуудал: Хилын саана выставкэнүүдые эмхидхэхэдээ, худалдаа наймаанай палата бусад оронуудтай СССР-эй экономическа холбоо хүгжөөлгэдэ яажа туһалнаб?

Харюу: Уласхоорондын яармагууд болон выставкэнүүдтэ Советскэ Союзай эдэбхитэйгээр хабаадалга, мүн хариин оронуудай элдэб фирмэнүүдэй түйлалтануудые харуулһан тусхай экспозицинуудые СССР-тэ эмхидхэлтэ бусад гүрэнүүдтэй экономическа болон худалдаа наймаанай холбоо барисаа али болохоор хүгжөөхые манай ороной эрмэлзэдэг байһан тухай гэршэлнэ гэжэ онсолон тэмдэглэхые хүсэхэ байнаб. Уласхоорондын харилсаа холбоо бэхижүүлхэ зорилгоор тэгшэ эрхэтэй, али алиндаа ашагтай туһатай байха гол ёһонуудта үндэһэлэн, эдэ холбоо барисаа байгуулха хэлсээнүүд баталагдадаг. Дайнай хойто тээхи жэлнүүдтэ хилын саана үнгэргэгдэһэн хоёр зуу гаран яармаг болон выставкэнүүдтэ Советскэ Союз хабаадаа. Мүн энэ үе соо Худалдаа наймаанай бүхэсоюзна палата СССР-тэ гурбан зуу гаран элдэб выставкэ эмхидхэлгэдэнь хариин олон фирмэ болон организацинуудта туһалһан байна.

Советскэ выставкэнүүдэй хариин оронуудта улам бүри алдартай суутай болоходо байһан тухай иимэ баримта харуулжа үгэнэ: үнгэрэгшэ жэлдэ манай орон хилын саана 16 экспозици эмхидхэжэ, тэдээн дээрэ 50 мянга гаран экспонадуудые табижа харуулһан байна. Советскэ продукциин эрхимүүдынь алтан медальнууд болон хүндэлэлэй дипломуудта хүртэһэн байна.

Асуудал: Энэ жэлэй выставкэнүүдэй хаана эмхидхэгдэхэ тухай хөөрэжэ үгыт. Тэдээн дээрэ совет ороной ямар экспонадууд табигдахаб?

Харюу: Мүнөө жэлдэ Советскэ Союз уласхоорондын 12 яармагта хабаадаха, худалдаа наймаанай промышленна гурбан выставкэ эмхидхэжэ, тэрээн дээрэ СССР-эй арадай ажахын бүхы һалбаринуудай бүтээдэг зүйлнүүдые харуулха. Социалис оронуудтахи уласхоорондын заншалта яармагуудта, тусхайлбал, Лейпциг, Будапешт, Познань, Пловдив, Загреб, Брно городуудтахи яармагууд дээрэ үнгэрһэн жэлнүүдэйхи шэнги советскэ павильонууд нээгдэхэ.

Март һарада болохо Лейпцигэй хабарай яармагта мүнөө ехэ анхарал хандуулагдана. Гадаадын худалдаа наймаанай бүхэсоюзна нэгэдэл хариин оронуудта худалдадаг зүйлнүүдһээ гадна, олон шэнэ техникэ эндэ харуулха байна.

Дамаскын (Сири), Измирэй (Турци), Бангкогой (Таиланд) болон Алжирай уласхоорондын яармагуудта Совет орондо бүтээгдэһэн зүйлнүүд ээлхэ ёһотой.

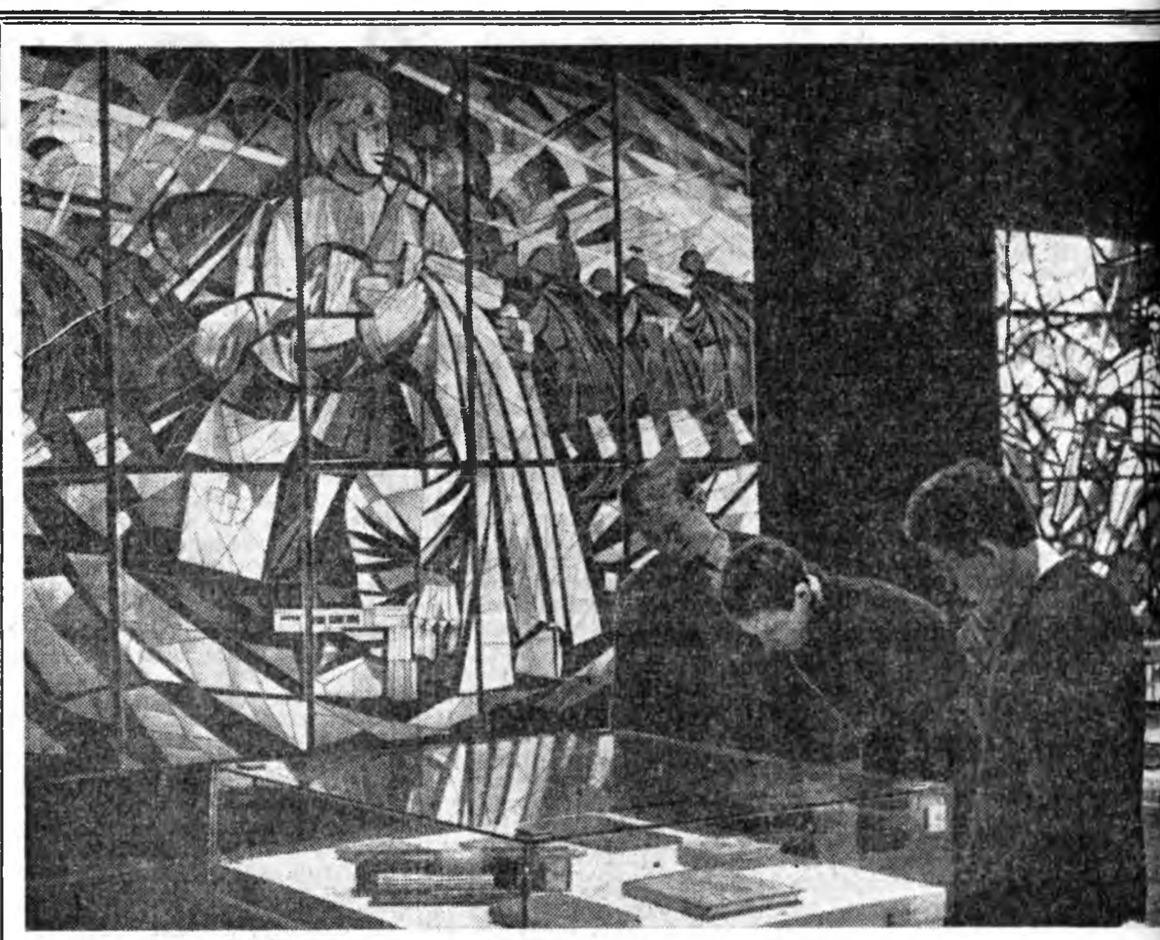
Советскэ худалдаа наймаанай промышленна выставкэ совет-бирмын харилсаанай түүхэдэ анха түрүүн Рангунда нээгдэхэ байна. Гадаадын оронуудта худалдагдадаг аад, Бирмын экономикодо ехэ удха шанартай продукци выставкэ дээрэ үргэнөөр харуулагдаха юм. Станогуудые, автомобильнуудые, барилгын болон үргэлгын-транспортна механизмуудые, бүд нэхэлгын механизмуудые, эм домуудые, ном дэбтэрнүүдые выставкэдэ орогшод хаража шадаха.

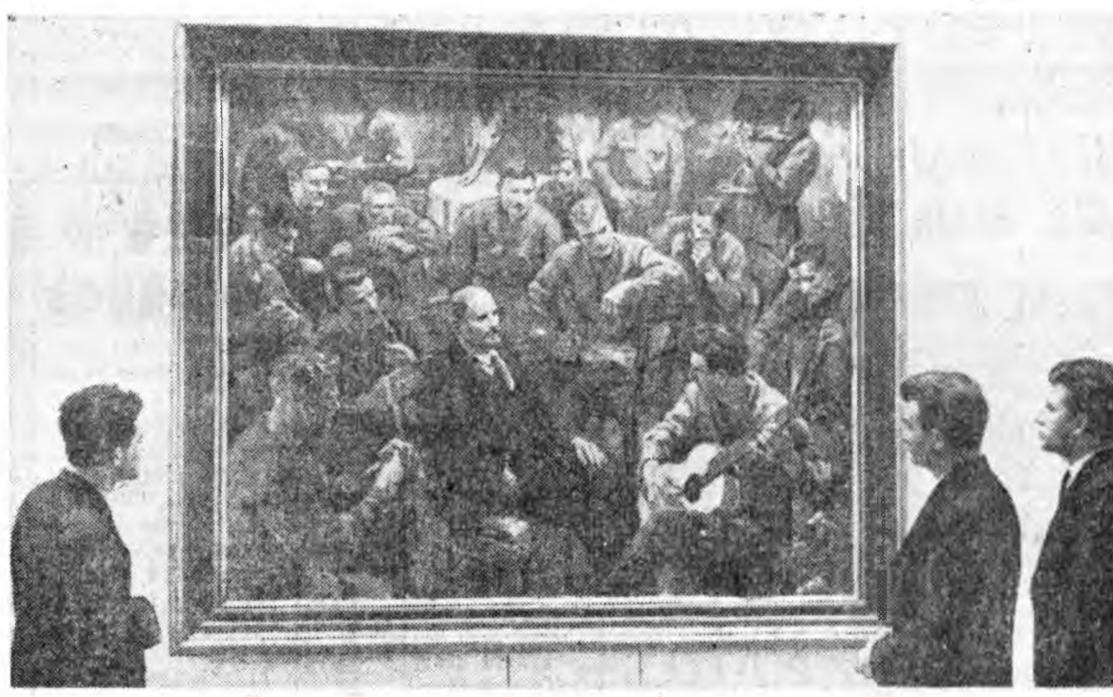
Японодо эмхидхэгдэхэ выставкые тон томо выставкэнүүдэй тоодо оруулжа болохо байна. Тэрэнэй экспонадуудай дунда шахтануудай машина түхеэрэлгэнүүд, металл отолдог станогууд, автомобильнууд, хүдөө ажахын машинанууд, гар уралалгын зүйлнүүд, ковернууд, нааданхайнууд гэхэ мэтэ бии байха. Совет Алас-Дурна зүгэй хүгжэлтэдэ зорюулагдаһан тусхай бүлэг эмхидхэгдэхэ.

КНДР-эй ниислэл Пхеньянда арадай хэрэглэлэй эд бараанай выставкэ март һара соо нээгдэхэ байна. Энээн тухай дурдангүй гаража болохогүй. СССР-тэ бүтээн гаргагдадаг элдэб олон янзын продукциие выставкэдэ орогшод хараха болоно. Экономическа болон соёл культурын холбоо барисаан тухай Советскэ Союзай болон Корейн Арадай-Демократическа Республикын хоорондо хэлсээнэй баталагдаһаар арбан долоон жэлэй ойн гүйсэһэн үдэртэй тохёолдуулан тус выставкэ нээгдэхээр хараалагданхай.

Эрдэм наукын, техникын болон соёл культурын талаар Советскэ Союзай һүүлэй үедэ амжаһан түйлалтануудые хилын саана үргэнөөр харуулха гээшэ бусад оронуудтай СССР-эй экономическа, худалдаа наймаанай холбоо барисаае улам бүри ехээр хүгжөөн бэхижүүлгэдэ туһалха, эб найрамдал болон дэбжэлтые хангаха шэнэ шата болоно үгэхэ гээд М. В. Нестеров түгэсхэлдөө хэлээ.

(ТАСС).

МОСКВА. «Совет Литвагай, Латвиин түбэй болон Эстониин 25 жэлэй ой» гэжэ выставкэ выстовочнэ зал соо нээгдээ. Нэгэдэхи зурагта: эндэ орогшод выставкые хаража байна. Латыш уран зурааша Л. Берзинь гэгшын «Медсестра» гэжэ хүдэлмэри тэг дундань байна. Хоёрдохи зурагта: «В. И. Ленин латыш стрелогуудтай хамта 1918 оной майн 1-дэ Кремль соо һууна» гэһэн зурагые выставкэдэ орогшод хаража байна. Энэ зурагые Латвиин ССР-эй арадай уран зурааша О. Сульц бүтээһэн байгаа.

ТАСС-ай фотохронико.

СССР—ШЭНЭ БАРИЛГАНУУДАЙ ОРОН

(Түгэсхэл. Эхиниинь 3-дахи хуудаһанда)

шые Коммунис парти өөрынгөө зорилго болгон табина. Энэ хэрэгтэ мүнгэ һомололго жэл ерэхэ бүри ехэ болоно. Долоон жэл соо ороной городууд болон хүдэлмэришэнэй поселогуудта гүрэнэй капитальна һомололгоор ниитэ дээрээ 560 миллион үлүүтэй дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байранууд баригдаа. Энэ хадаа урда тээхи долоон жэл соо баригдаһанһаа хоёр дахин шахуу ехэ. Колхознигууд, хүдөөгэй интеллигенци өөһэдынгөө нөөсөөр болон гүрэнэй урьһаламжын туһаламжаар гурба хахад миллион гэрнүүдые бариа. 84 миллион шахуу хүн долоон жэлэй турша соо гэр байраяа һайжаруулаа.

1966 ониие хүнүүдэй эгээн олоор шэнэ байрада оролгын жэл гэжэ нэрлэжэ болоно. Үнгэрэгшэ жэлдэ орон дотор ниитэ дээрээ 80 миллион шахуу дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байра баригдаа. Мүнөө жэлдэ 90 миллионһоо доошо бэшэ дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байра баригдахаар хараалагдана. Энэ юун гэһэн удхатайб гэхэдэ, үшөө 11 миллион совет хүнүүд гэр байраяа һайжаруулха гэһэн удхатай. Тэрээнһээ гадна, 400 мянга тухай гэр байранууд колхозууд болон колхознигуудай зөөреэр гүрэнэй урьһаламжын туһаламжатайгаар баригдаха.

Мүнөө жэлдэ гэр байра барилгын коопераци үргэнөөр хүгжэхэ. Энээндэ зорюулагдаһан гүрэнэй урьһаламжын хэмжээн 1965 онойхитой сасуулхада 26 процентээр ехэ болохо. Кооперативна барилгын хүсөөр хоёр миллион дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байранууд баригдаха. Городуудта, хүдэлмэришэнэй поселогуудта болон хүдөө нютагуудта үмсэдөө гэр барилга нилээд ургаха байна.

Һургуулинуудые, үхибүүдэй эмхи зургаануудые, больницануудые, худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой предприятинуудые барилгын хэмжээн ехэ болохо.

Совет эрдэмтэд, инженернүүд, конструкторнууд, ухаалан зохёогшод барилгын ашаг ехэтэй, бүхэ материалнуудые бии болгохын түлөө эсэхэ сусахые мэдэнгүй ажаллана, тиихэдэ проектнэ институдуудай коллективүүд мүнөө бии байгаа типовой проектнүүдые һайжаруулна. Түргэнөөр, һайханаар, ашагтайгаар, бүхөөр бариха гээшэ манай зорилго болоно.

Техникэ, поток, жэгдэ һайн хүдэлмэри

Орон доторхи промышленна, гэр байрын, культурно-ажаһуудалай барилгын улам ехэ болоһон хэмжээе амжалтатайгаар бэелүүлхын тула гурбан гол зүйл: нэгэдэхеэр — дээдэ зэргын техническэ зэбсэгжэлгэ, хоёрдохёор — хүдэлмэриин индустриальна арга, гурбадахяар — барилгын үйлэдбэриин жэгдэ һайн хүдэлмэри хэрэгтэй. Хэрбээ совет барилгашад иимэ зүйлнүүдгүй байгаа һаа, үнгэрэгшэ долоон жэл соо тиимэ ехэ хүдэлмэри дүүргэжэ шадахагүй байһаниин ойлгосотой.

СССР-эй барилгын организацинууд оньһожоруулгын хэрэгсэлнүүдэй ехэ парктай. 1965 оной эхиндэ тэдэндэ 63 мянган экскаватор, 62 мянган бульдозер, 77 мянган стреловэ крануудтай байгаа. Комплексно оньһожоруулгын хэмжээн газарай хүдэлмэри дээрэ 84 процент хүрэтэр, барилгын конструкцинуудые хагсаралга дээрэ—93 процент хүрэтэр ургаа.

Барилгын технологи ходо һайжаруулагдана. Жэшээлхэдэ, 1964 ондо туршалга хэхэ гуримаар 18 барилга дээрэ тоолон бодолгын техникэ хэрэглэлгэтэйгээр сетевой түсэблэлгэ гэжэ нэрэтэй юумэн нэбтэрүүлэгдэһэн байгаа. Үрэ дүнгынь гайхалтай һайн байгаа гэбэл: Лисичанска химиин комбинат дээрэ карбимидэй комплекс нормын ёһоор 30 һарын орондо 18 һара соо баригдаа. Мүнөө сетевой графигуудай туһаламжаар 300 гаран барилга хэгдэнэ. Һаяын жэлнүүдтэ энэ арга гансал промышленна, гэр байрын барилга дээрэ бэшэ, мүн проект табихада үргэнөөр хэрэглэгдэхэ.

Мүнөө, КПСС-эй ЦК-гай сентябриин Пленумэй шиидхэбэриин ёһоор, ороной барилгын организацинуудта экономическа урмашуулгын шэнэ аргануудые хэрэглэхэ тушаа хэмжээнүүд бэелүүлэгдэнэ. Энэ хадаа барилгын болзорые түргэдхэлгэдэ, тэрэнэй үнэ сэнгые хямдаруулгада, шанарыень һайжаруулгада туһалха юм.

Томо панелеэр гэр барилга үргэнөөр хүгжөөгдэхэ. Үнгэрэгшэ жэлдэ томо панелеэр 14 миллион шахуу дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байранууд баригдаа.

Совет барилгашадай арми 7 миллион гаран хүнһөө бүридэнэ. Тэдэнэр — эгээн орёо оньһон техническэ зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэжэ шададаг дүй дүршэлтэй мастернууд мүн. Мүнөө 1966 — 1970 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөлгын табан жэлэй түсэб тухай Директивэнүүдые хаража үзэхэ, батлаха КПСС-эй XXIII съездын урда тээ барилгашад коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулха хэрэгтэ түйлаһан ажалай шэнэ амжалтануудаар Эхэ ороноо баясуулха гэжэ эрмэлзэн ехэ эрмэлзэтэйгээр, зоригтойгоор ажаллана.

(АПН).

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур.
1966 оной февралиин 17.

ХИЛЫН ГАДАНАҺДА

Урда Вьетнамай арадай шууд сэхэ дура хүсэлэл

ХАНОЙ, февралиин 15. (ТАСС). Гонолулудахи зүблөөн хадаа Урда Вьетнамда ээрхэг түримхэй дайн байлдаае саашадань үргэдхэхэ талаар американ империализмын зохёожо байһан түсэбүүдые хүсэд тодоор элирүүлээ гээд Освобождение гэжэ агентствын мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ. Энэ мэдүүлгыень ВИА агентство дамжуулаа. Урда Вьетнамда «Амгалан байдал» тогтоохо талаар американ империалистнуудай хараалһан проект национальна бэеэ даанхай байдалайнгаа түлөө тэмсэжэ байһан Урда Вьетнамай арадай тэмсэлые дараха зорилготой гэжэ дэлхэйн арадууд хараһан байна. Урда Вьетнамай арад хадаа Джонсоной правительствын, Сайгондохи туһамаршадайнь гэмтэ муухай һанаашалгануудые таагаад, дайе үргэдхэхэ талаар американ империалистнуудай бүхы ябуулгануудые буруу һүргэхөөр, оронойнгоо урда талын хүбиие сүлөөлхөөр, хойто талын хүбиие хамгаалхаар, Эхэ ороноо нэгэдүүлхээр шууд сэхэ дура хүсэлтэй байна гээд агентствын мэдүүлгын түгэсхэлдэ онсолон тэмдэглэгдэнэ.

Сваран Сингх мэдүүлгэ хэбэ

ДЕЛИ, февралиин 15. (ТАСС). Индиин Гадаадын хэрэгүүдэй министр Сваран Сингх Ташкентын Декларации тухай бэшэмэл мэдүүлгые Индиин парламентын хоёр палатада мүнөөдэр эльгээгээ. Индиин болон Пакистанай арадуудай хуби заяанда тус Декларациин угаа ехэ удха шанартай байһаниинь мэдүүлгэ соо онсолон тэмдэглэгдэнэ. «Ташкентын Декларациин амжалта юуб тэхэдэ, хүсэ хэрэглэхэгүй, өөһэдынгөө хоорондо гараһан арсалдаата асуудалнуудые амгалан ёһоор шиидхэхэ тэжэ хоёр тала үгэеэ ойлголсоһон байна. Эбтэй амгаланаар, хани барисаатайгаар, хүршэ һайнаар ажаһууха ябадалда үндэһэлэн өөһэдынгөө харилсаа байгуулха тэжэ хоёр орон шууд шиидэһэн байна. Манай найдажа байһанай ёһоор хэлсээе үнэн зүрхэнһөө сахиха ябадал индо-пакистан районой 600 миллион тоото хүн зоной хүгжэн дэбжэлгэдэ туһалха гэжэ бидэнэр найданабди» гээд мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ. «Ташкентдэхи уулзалгын амжалтатай байха хэрэгтэ үүсхэл гаргаһанайнь, туһа хүргэһэнэйнь түлөө СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ г-н Косыгинда Индиин правительствын гүнзэгы ехэ баясхалан хүргэхые би хүсэнэб» гээд Сингхын мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

Сэрэгэй пленэйхидые андалдан абалсалга

ДЕЛИ, февралиин 15. (ТАСС). Тулалдаанай үедэ баригдаһан хүнүүд болон сэрэгэй пленэйхидые Инди Пакистан хоёрой хоорондо андалдан абалсалга февралиин 25-да хүсэдөөр дүүргэгдэхэ гээд Индиин Гадаадын хэрэгүүдэй министр Сваран Сингх мэдүүлээ.

Пакистанда баригдаһан 3.635 индиинхид түрэл ороноо бусаад байна. 1.018 сэрэгэй пленэйхидэй 730-ниинь Индидэ бусаагдаа.

Индиһээ 6.665 хүн Пакистанда бусаа гээд министр хэлээ.

Хэмфри Карачи ерэбэ

КАРАЧИ, февралиин 15. (ТАСС). Азиин хэдэ хэдэн оронуудаар аяншалжа ябаһан США-гай вице-президент Хэмфри мүнөөдэр Пакистанай ниислэлдэ ерээ.

Информациин министрнүүдэй зүблөөн

ДАМАСК, февралиин 15. (ТАСС). Араб оронуудай информациин министрнүүдэй гурбадахи зүблөөн эндэ үсэгэлдэр нээгдээ. Араб оронуудай гүрэн түрые болон правительствануудые толгойлогшонорой Каирта болоһон нэгэдэхи конференциин баталан абаһан шиидхэбэриин ёһоор энэ зүблөөн жэл бүри үнгэргэгдэдэг юм.

Урда Вьетнамай партизануудай амжалта

НЬЮ-ЙОРК, февралиин 15. (ТАСС). Урда Вьетнамай сүлөөрэлгын армиин сэрэгшэд Куангтинь провинцидахи туһамаршадай сэрэгүүдтэ зоримгойгоор добтолоо. Ассошиэйтед Пресс агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор Тамки город шадарай правительственна сэрэгүүдэй постые партизанууд һамна бута сохёод, город шадарай хүүргые хаража байһан Урда Вьетнамай 30 солдадуудые усадхаа.

США Таиландда сэрэгэй туһаламжа бүри ехээр үзүүлхэ

НЬЮ-ЙОРК, февралиин 15. (ТАСС). Холбоото Штадуудай вице-президент Хэмфри Таиландын премьер-министр Киттикачон хоёр американо-таиландска хамтын коммюникедэ мүнөөдэр Бангкогто гар табяа гээд Ассошиэйтед Пресс агентство дамжуулна.

Коммюникегэй удхаһаа хаража үзэхэдэ, Холбоото Штадууд Таиландда сэрэгэй туһаламжа бүри ехээр үзүүлхэ байна. Таиландда аяншалха үедөө энэ орондохи американ сэрэгэй байрладаг хэдэ хэдэн газарнуудта Хэмфри хүрөө.

Шэнэ сэрэг эльгээхэ эрилтэ хэнэ

ПАРИЖ, февралиин 15. (ТАСС). Урда Вьетнамда өөрынгөө сэрэгүүдэй үшөө хоёр дивизиие эльгээхэ тухай Урда Корейн засагаархидта США баалалта хэнэ гээд Сеулай газетэнүүд мэдээсэнэ. США-гай вице-президент Хэмфри гэгшын Урда Корейдэ аяншалжа ерэхэеэ байһаниинь Урда Вьетнам руу Урда Корейн сэрэгүүдые нэмэжэ эльгээлгэхэ зорилготой гээд нютагай журналистнууд һанамжалдаг гэжэ Франс Пресс агентствын корреспондент Сеулһаа мэдээсэнэ.

Мүрдэн хэһээгшэд хохидолдо ороно

ХАНОЙ, февралиин 15. (ТАСС). Найман үдэрэй турша соо январиин 28-һаа февралиин 4 хүрэтэр Урда Вьетнамай Национальна сүлөөрэлгын фронтын зэбсэгтэ хүсэнүүд США-гай авиамобильна дивизиин болон Сайгоной бүлэгэй сэрэгүүдэй 1500 шахуу солдадууд болон офицернүүдые алаһан, шархатуулһан байна гээд Вьетнамай информационно агентство дамжуулна. Мүн энэ үе соо Урда Вьетнамай партизанууд дайсанай 70 самолёт болон вертолёдуудые буудажа унагааһан, усадхаһан, 40 самолёт болон вертолёдые гэмтээһэн, олон бронетранспортернуудые үгы хэһэн, ехэ хэмжээнэй һомо хэрэгсэл буляан абаһан байна.

Освобождение гэжэ информационно агентствын дамжуулгада үндэһэлэн ВИА агентство иигэжэ мэдээсэнэ. США-гай 10 мянган хүнтэй 1-дэхи авиамобильна дивизиин болон Сайгоной засагаархидай 20 батальоной хүсөөр американ ээрхэг түримхэйшүүл, мүн Сайгоной засагаархид Урда Вьетнамай патриодуудта эсэргүү мүрдэлгэ хэһээлгын ябуулга январиин 28-да хээ.

Энэ байлдаан Биньдинь провинцида болоо. Урда Вьетнамай партизанууд зоримгой ябуулгануудые хэжэ, дайсанай хүсые хоёр хуби болгон таһалһан, тиигэжэ энэ провинцидахи партизануудые һамна бута сохихо гэһэн түсэбыень таһалдуулһан байна.

Австралида хүдэлмэригүйшүүл олошорно

КАНБЕРРЭ, февралиин 15. (ТАСС). Австралида хүдэлмэригүйшүүл олон болоһол байһаар. Ажалай болон гүрэнэй албанай министр Л. Бари гэгшын үсэгэлдэр мэдээсэһэнэй ёһоор, январь һара соо хүдэлмэригүйшүүлэй тоо 10.749 хүнөөр олошоржо, февралиин эхеэр 78.308 хүн болоо.

Хүдэлмэришэдэй юрэнхы тоогой хоёр хахад процент болохоор орон дотор хүдэлмэригүйшүүлэй бии болохо ябадал тохёолдуулһан Австралиин ямаршье правительство тогтожо шадангүй хаюулха гэжэ премьер-министр Гарольд Холт гэгшын шангаар мэдүүлһые «Острэлиен» газетэ һануулна.

Ажалай болон гүрэнэй албанай министерствын мэдээнэй ёһоор, мүнөө хүдэлмэригүйшүүлэй тоо Квинсленд штадта 19 мянган хүн болоо. Энэнь декабрь һарынхида орходоо 15 процентээр, үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхитэй сасуулбал 36 процентээр олон юм. Энэ хадаа ажаллагшадай юрэнхы тоогой 3,1 процентнь болоно.

НЭГЭ БИШЫХА УРИН БОЛОБО

Февралиин түрүүшын арбан хоногто республикымнай тала дайда дээрэ хүйтэн аад, һулагүй бүрхэгшэг уларил байба. Арбан хоногой эхеэр ехэнхи газар нютагуудта һалхитай байгаа. Хэр хаанагүй саһан бага зэргэ ороо. Агаарай хүйтэнэй дунда зэргын хэмжээн олонхи нютагуудта 17—21 градус байба. Энэ хадаа юрын уларилһаа 2—4 градусаар дулаан байһан болоно.

Февралиин 3—5-най үдэрнүүдтэ хүйтэрэд гэжэ, сүүдхын дунда зэргын температура 25—31 градус хүрэһэн байна. Тэдэ үдэрнүүдтэ олохон районуудта бүришье һаа хүйтэн байгаа. Тиихэдээ 35—39—40 градус хүрөө. Хоридо, Баргажанда хүйтэрһэн тэрэ хүйтэн—12, Захааминда—44, Яруунын аймагай хойто захын (Тэлимбэ, Романовка) нютагуудта 45 градус хүйтэн үзэгдөө.

Энэ һарын 6-һаа эхилэн гансата газар бүхэндэ дулаараа. Сүүдхын дунда зэргын хүйтэн 10—17 градус хүрэтэрөө дээшэлһэн байна. Тиихэдэ Хяагтын, Түнхэнэй аймагуудай урда захын нютагуудта үдэрынь 1—2 градус дулаан болоо. Бусад газарнуудта 3—5 градус хүйтэн байгаа.

Арбан хоногой һүүлшын үдэр хүйтэн байжа, агаарай температура 28—38 градус хүрөө.

Һарын эхеэр зарим газарта бага сага саһан ороо. Үдын голдо 7 миллиметр, Яруунада—6, Баргажанда, Горячинскда —8—10, Нижне-Ангарскда 11 миллиметр саһан нэмээ.

Хоринин аймагай эгээн бага саһатай газарынь 2—7 сантиметр зузаантай. Үрдүүрхи болон центральна районуудта олонхи газарай саһан 10—19 сантиметр болоһон байха юм. Эгээн ехээр саһа ороһон гэхэдэ, Баргажан тосхон шадар 63 сантиметр зузаантайгаар унаһан байна.

Февралиин хоёрдохи табан хоногто республикын урда хахадта саһан хайлажа, гэрэй оройн саһан дуһаалаа. Февралиин 1—2-ой үдэрнүүдтэ һалхин шангаханаар үлеэгээ. Тиимэ һалхин Улаан-Үдэдэ, Ивалгада, Сэлэнгын райондо үзэгдөө. Бууһан һалхин саһа хамажа, харгы дараа, хүр хүнгэрэг тогтоогоо.

Февралиин 13-һаа 17 хүрэтэр бага зэргэ үүлэтэй байха. Арбан хоногой эхеэр республикын центральна районуудта һулагүй саһан орохо.

Һулаханаар һалхилха. Хойто болон баруун аймагуудта һүниндөө 33—38, үдэртөө 21—26, бусад аймагуудта һүниндөө 24—29, үдэртөө 12—17 градус хүйтэн байхаар багсаалагдана.

Ин. КОТОВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Ашагта малтамалай промышленностиин арга боломжонууд» гэһэн түрүү бэшэг; Ивалгын ОПХ-гай һаалишан З. Колесовагай һаалишан Н. А. Тадвашкинада эльгээһэн харюу бэшэг; ТАСС-ай шухала мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда: Б. Николаевай «Зүб севооборот — баян ургасын эхин» гэһэн статья; Д. Назаровай «Коммунистнууд толгойлно» гэһэн корреспонденци.

Гурбадахи хуудаһанда: хилын саанахи һонинууд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: О. Серова, И. Измайлов гэгшэдэй «Баргажанай тайгын зүрхэн» гэһэн корреспонденци.

Редакторай орлогшо
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—27-37, отделов: сельскохозяйственный—47-59, 35-14, промышленный—48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: партийной жизни—40-49, идеологический—24-74, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25-41, 38-30, информации—34-05 и переводов—24-74.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н03451. Зак. № 150.